

Izdevējs: Saeima
Veids: likums
Pieņemts: 13.09.1995.
Stājas spēkā: 30.09.1995.

Publicēts:
"Latvijas Vēstnesis", 150 (433),
30.09.1995., "Ziņotājs", 3,
08.02.1996.

Saeima ir pieņēmusi un Valsts
prezidents izsludina šādu likumu:

Par Eiropas enerģētikas hartas nolīgumu

1.pants. 1994.gada 17.decembrī Lisabonā parakstītais Eiropas enerģētikas hartas nolīgums (turpmāk - Nolīgums) ar šo likumu tiek pieņemts un apstiprināts.

2.pants. Likums stājas spēkā tā izsludināšanas dienā. Līdz ar likumu izsludināms šā likuma 1.pantā minētais Nolīgums angļu valodā un tā tulkojums latviešu valodā.

3.pants. Ārlietu ministrija uz šā likuma pamata un saskaņā ar Nolīguma 39. un 49.pantu sagatavo ratifikācijas rakstu iesniegšanai Portugāles Republikas valdībai.

4.pants. Nolīgums stājas spēkā tā 44.pantā noteiktajā laikā un kārtībā.

Likums Saeimā pieņemts 1995.gada 13.septembrī.

Valsts prezidents G.Ulmanis

Rīgā 1995.gada 30.septembrī

EIROPAS ENERĢĒTIKAS HARTAS NOLĪGUMS

PREAMBULA

Šī Nolīguma parakstītājas, ņemot vērā 1990.gada 21.novembrī parakstīto Parīzes Hartu Jaunajai Eiropai,
ņemot vērā 1991.gada 17.decembrī Hāgā parakstīto Eiropas Enerģētikas Hartu, esot informētas, ka visas Eiropas Enerģētikas Hartas parakstītājas piekrīt tam,

ka Enerģētikas Hartas Nolīgums uzliks tām Hartā ietvertos pienākumus, balstoties uz drošiem un saistošiem starptautiskās likumdošanas pamatiem,

vēloties izveidot strukturālu ietvaru, kas nepieciešams, lai realizētu Eiropas Enerģētikas Hartā deklarētos principus,

ņemot vērā mērķi liberalizēt starptautisko tirdzniecību un principus, kas vērsti uz diskriminācijas nepieļaušanu starptautiskajā tirdzniecībā, kā tas definēts Vispārīgajā Nolīgumā par Tarifiem un Tirdzniecību un ar to saistītajos nolikumos, un kā tas noteikts šajā Nolīgumā,

apņēmušās likvidēt tehniskās, administratīvās un citas barjeras energomateriālu un produktu un ar tiem saistīto iekārtu, tehnoloģiju un pakalpojumu tirdzniecībai,

paredzot iespējamu to valstu, kas pašlaik nav parakstījušas Vispārīgo Nolīgumu par Tarifiem un Tirdzniecību, dalību šajā Vispārīgajā Nolīgumā un vēloties nodrošināt pagaidu tirdzniecības kārtību, kas palīdzētu šīm valstīm un nekavētu tās sagatavoties dalībai šajā Nolīgumā,

ņemot vērā to Līgumslēdzēju, kas ir arī Vispārīgā Nolīguma par Tarifiem un Tirdzniecību un ar to saistīto nolikumu, kurus regulāri pārskata, parakstītājas, tiesības un pienākumus,

ņemot vērā jau pieņemtos dažādu valstu likumus par konkurenci attiecībā uz kompāniju saplūšanu, monopoliem, pret konkurenci vērstām darbībām un ļaunprātīgu vadošā stāvokļa izmantošanu,

ņemot vērā likumus par konkurenci, kas attiecas uz Eiropas Savienības dalībvalstīm saskaņā ar Nolīgumu par Eiropas Ekonomiskās Savienības izveidošanu, Nolīgumu par Eiropas Ogļu un Tērauda Savienības izveidošanu un Nolīgumu par Eiropas Atomenerģētikas Savienības izveidošanu,

ņemot vērā likumus par konkurenci, kas attiecas uz Līguma par Eiropas Ekonomiskajām zonām parakstītājvalstīm,

ņemot vērā darbu Ekonomiskās Kooperācijas un Attīstības Organizācijā un ANO konferencē par Tirdzniecību un Attīstību, lai uzlabotu sadarbību starp suverēnām valstīm konkurences jomā, ņemot vērā Nolīgumu par kodolieroču neizplatīšanu, kodolmateriālu piegādātāju vadlīnijām un starptautiskās kodoldrošības pienākumiem,

ņemot vērā nepieciešamību realizēt vides aizsardzības mērus, ieskaitot energoinstalāciju un atkritumu izmantošanas izvērtēšanu, un nepieciešamību izstrādāt starptautiskus vienotus mērķus un kritērijus šajā jomā,

atsaucoties uz ANO konvenciju par klimata maiņu un Eiropas Kopienas konvenciju par gaisa piesārņojumu lielos apjomos un tās protokoliem, kā arī uz citiem līgumiem par vides aizsardzību ar enerģētiku saistītajos aspektos, un atzīstot pieaugošo nepieciešamību realizēt vides aizsardzības mērus, ieskaitot starptautiski vienotus mērus un pasākumus,

ir vienojušās par sekojošo:

I DAĻA

Definīcijas un vispārīgie nosacījumi

Šī nolīguma ietvaros, ja vien konteksts neprasa savādāk:

(1) "Harta" nozīmē Eiropas Enerģētikas Harta, kas parakstīta Hāgā 1991.gada 17.decembrī.

(2) "Līgumslēdzējuse" nozīmē valsts vai Reģionālā Ekonomiskās Integrācijas Organizācija, kas ir piekritusi tam, ka šis Nolīgums būs tai saistošs, un attiecībā uz kuru ir spēkā šī Nolīguma nosacījumi.

(3) "Reģionālā Ekonomiskās Integrācijas Organizācija" nozīmē organizācija, ko ir izveidojušas suverēnas valstis un kurai tās dalībvalstis ir nodevušas kompetenci pār virkni jautājumu, ko regulē šis Nolīgums un protokoli, ieskaitot pilnvaras pieņemt lēmumus šajos jautājumos, kas būtu saistoši tās dalībvalstīm.

(4) "Energomateriāli un produkti" saskaņā ar Muitas Kooperācijas Padomes Vienoto sistēmu un Eiropas Savienības kombinēto nomenklatūru nozīmē: Vienotā sistēma un kombinētā nomenklatūra.

Atomenerģētika

26.12. Urāna vai torija rūdas un koncentrāti

26.12.10. Urāna rūdas un koncentrāti

26.12.20. Torija rūdas un koncentrāti

28.44. Radioaktīvie ķīmiskie elementi un radioaktīvie izotopi (ieskaitot "fissile un fertile" ķīmiskos izotopus un savienojumus) un to savienojumi, maisījumi un nogulsnes, kas satur šos produktus)

28.44.10. Dabiskais urāns un tā savienojumi

28.44.20. Ar U235 bagātinātais urāns un tā savienojumi, plutonijs un tā savienojumi

28.44.30. Urāns ar samazinātu U235 daudzumu un tā savienojumi, torijs un tā savienojumi

28.44. 40. Citi nekā iepriekš minētie radioaktīvie elementi un izotopi un radioaktīvie savienojumi

28.44.50. Kodolreaktoru izmantotie kurināmā elementi, kārtidži

28.45.10. Smagais ūdens (deiterija/ smagā ūdeņraža oksīds)

Ogles, dabas gāze, nafta un naftas produkti, elektroenerģija

27.01. Ogles, briķetes un līdzīgi cietā kurināmā veidi, kas ražoti no oglēm

27.02. Brūnogles, neatkarīgi no uzglabāšanas veida

27.03. Kūdra, ieskaitot kūdras pakaišus, neatkarīgi no tā vai uzkrāta vai nē

27.04. Kokss un semikokss vai ogles, kas iegūtas no brūnoglēm un kūdras, neatkarīgi no tā vai uzkrātas vai nē

27.05. Akmeņogļu gāze, ūdens gāze, ģeneratoru gāze un līdzīgas gāzes, izņemot naftas gāzi un gāzveidīgos ogļūdeņražus

27.06. No oglēm, brūnoglēm vai kūdras destilēts gudrons un citas minerālūdas, neatkarīgi no tā vai tās dehidrētas vai daļēji destilētas

27.07. Ogļu rūdas, augstas t⁰ destilācijas ceļā iegūtas eļļas un citi produkti, līdzīgi produkti, kuros aromātisko sastāvdaļu svars pārsniedz nearomātisko sastāvdaļu svaru (piemēram benzols, naftalīns, citi aromātiskie hidrokarbonātu savienojumi, fenoli, u.c.)

27.08. Darva un darvas kokss, kas iegūts no ogļu rūdas vai citām minerālvielām

27.09. Naftas eļļas un citas eļļas, kas iegūtas no bitumena materiāliem, jēlnafta

27.10. Naftas eļļas un citas eļļas, kas iegūtas no bitumena materiāliem, izņemot jēlnaftu

27.11. Naftas gāzes un citi gāzveidīgie hidrokarbonāti:

sašķīdinātā veidā -

dabas gāze

propāns

butāns

etilēns, propilēns, butilēns un butadiēns

gāzveidā -

dabas gāze

citi

27.13. Naftas kokss, naftas bitumen un citi naftas eļļu atlikumi vai no bitumena minerāliem iegūto eļļu atlikumi

27.14. Bitumens un asfalts, bitumena vai degakmens un gudrona smiltis, asfaltīti

27.15. Bitumena savienojumi, kam pamatā dabiskais asfalts, dabiskais bitumes, naftas bitumens, minerālrūda vai minerāldarva (piemēram, bitumena mastika)

27.16. Elektroenerģija

Citi enerģijas veidi

29.05.11. Metanols

44.01. Malka, kluči, zari, malkas saiņi un līdzīgas formas, dēļi un atlikumi, zāģu skaidas, koka atkritumi, neatkarīgi no tā vai uzkrāti vai nē kluču, brikešu, granulu vai līdzīgās formās

44.02. Kokogles, neatkarīgi no tā vai uzkrātas vai nē

(5) "Ekonomiskās aktivitātes enerģētikas sektorā" nozīmē energomateriālu un produktu, izņemot 27.07., 27.11.14., 44.01. un 44.02., izpēte, ieguve, ražošana, uzglabāšana, transportēšana, pārvade, sadale, tirdzniecība, mārketingu un pārdošana.

(6) "Investīcija" nozīmē visa veida vērtības un ietver:

(a) taustāmo un netaustāmo, kustamo un nekustamo īpašumu un jebkādu citu īpašumu, kā arī tādas tiesības kā noma, hipotēka un ķīla;

(b) kompānijas un biznesa uzņēmumus, vai pajas, akcijas vai citas kapitāldaļu formas, obligācijas, parādzīmes un parādus kompānijā vai biznesa uzņēmumā;

(c) prasības attiecībā uz naudu vai kādu darbību, kas attiecas uz biznesa kontraktu saistībā ar investīciju;

(d) intelektuālo īpašumu;

(e) ienākumi;

(f) jebkādas ar likumu, kontraktu vai licenču un ar likumu saistītām atļaujām piešķirtas tiesības. Izmaiņas formā, kādā investīcijas tiek ieguldītas, neietekmē to investīciju statusu, un termins "investīcija" ietver visas investīcijas neatkarīgi no tā vai tās jau pastāv vai arī veiktas pēc šī Nolīguma spēkā stāšanās datuma. Šī Nolīguma nosacījumi par investīcijām attiecas uz investora, kas veic investēšanu, Līgumslēdzējpusi un to Līgumslēdzējpusi, kurā investīciju veic, ievērojot, ka šis Nolīgums attieksies tikai uz jautājumiem, kas saistīti ar šādām investīcijām, pēc spēkā stāšanās datuma.

Šī Nolīguma ietvaros "investīcija" attiecas uz jebkādām investīcijām, kas saistītas ar ekonomiskajām aktivitātēm enerģētikas sektorā.

(7) "Investors" nozīmē:

(a) attiecībā uz Līgumslēdzējpusi

(i) personas, kam ir līgumslēdzējpusē pilsonība, kas pieder tās nacionalitātei vai pastāvīgi dzīvo tajā saskaņā ar attiecīgajiem likumiem;

(ii) kompānijas un citas organizācijas saskaņā ar līgumslēdzējpusē attiecīgajiem likumiem un normām.

(b) attiecībā uz "trešo valsti", persona, kompānija vai kāda organizācija, kas izpilda "mutatis mutandis" nosacījumus minētus (a) apakšpunktā.

(8) "Veikt investēšanu" nozīmē izveidot jaunu investīciju, iegūt visu vai daļu no esošās investīcijas, paplašināt esošo investīciju vai ievērojami izmainīt tās mērķi un veidu.

(9) "Ienākumi" nozīmē summas, kas iegūtas saistībā ar investīciju, neatkarīgi no to maksāšanas formas, ieskaitot peļņu, dividendes, procentu likmes, kapitāliegūvumus, honorārus, maksu par menedžmentu, tehnisko palīdzību un

citus maksājumus šajā sakarā.

(10) "Teritorija" attiecībā uz valsti, kas ir Līgumslēdzējuse

(a) suverēnā teritorija, kas izprotama kā teritorija, kas ietver zemi, iekšējos ūdeņus un teritoriālās jūras;

(b) saskaņā ar Starptautisko Jūras likumu : jūras, jūras gultnes un augsnes apakškārta, pār kuru Līgumslēdzējusei ir suverēnas tiesības vai kas atrodas tās jurisdikcijā.

Attiecībā uz Reģionālajām Ekonomiskās Integrācijas Organizācijām, kas kļūst par šī Nolīguma Līgumslēdzējusēm, " Līgumslēdzējusei piederošā teritorija" nozīmē šādas organizācijas dalībvalstīm piederošās teritorijas saskaņā ar līguma par attiecīgās organizācijas izveidošanu nosacījumiem.

(11) "GATT " nozīmē: "GATT 1947" un / vai "GATT 1994" vai abi, gadījumos, kad tie piemērojami.

(a) "GATT 1947" nozīmē Vispārīgais Nolikums par Tarifiem un Tirdzniecību, kas parakstīts Ženēvā 1947.gada 30.oktobrī, apstiprināts apvienoto Nāciju konferences par Tirdzniecību un Nodarbinātību sagatavošanas komitejas otrajā sesijā "GATT 1994" nozīmē Vispārīgais Nolikums par Tarifiem un Tirdzniecību, dots Līguma 1A pielikumā, kas nosaka Pasaules Tirdzniecības Organizācijas dibināšanu kā pēc tam izlabots, pievienots vai pārveidots.

Pasaules Tirdzniecības Organizācijas Dibināšanas Līguma daļbuse tiek uzskatīta par 1994.gada GATT locekli.

(b) "un ar to saistītie nolikumi" nozīmē:

(i) līgumi, noteikumi, lēmumi un citas kopīgas darbības, kas attiecas uz Vispārīgo Nolikumu par Tarifiem un Tirdzniecību, un jebkādos sekojošus ar šo saistītus līgumus.

(12) "Intelektuālais īpašums" ietver autortiesības un ar tām saistītās citas tiesības, firmu zīmes, ģeogrāfiskās norādes, rūpniecisko dizainu, patentus, topogrāfiskā izvietojuma plānus un neatklājamo informāciju.

13 a) "Enerģētikas Hartas Protokoli" un "Protokoli" nozīmē nolīgumu, sarunas par kuru pilnvarojusi veikt un tekstu apstiprinājusi Hartas Konference, un kas ir spēkā starp divām vai vairākām Līgumslēdzējusēm, lai papildinātu, paplašinātu vai pastiprinātu šī Nolīguma nosacījumus attiecībā uz jebkādiem specifiskiem sektoriem vai aktivitāšu kategorijām šī Nolīguma ietvaros, vai sadarbības teritorijām attiecībā uz Nolīgumā III daļu.

b) "Enerģētikas Hartas Deklarācijas" un "Deklarācijas" nozīmē juridiskas saistības neuzliekošu līgumu sarunas, par kuru pilnvarojusi veikt un tekstu apstiprinājusi Hartas Konference, lai papildinātu vai paplašinātu šī Nolīguma nosacījumus

(14) "Brīvi Konvertējama Valūta" nozīmē valūta, kas tiek plaši izmantota starptautiskajā valūtas maiņas tirgū un plaši izmantota starptautiskos norēķinos.

2.pants

Nolīguma mērķis

Dotais Nolīgums nosaka juridisko bāzi ar mērķi veidot ilgtermiņa sadarbību enerģētikas jomā uz abpusēja izdevīguma un papildināmības noteikumiem saskaņā ar Hartas mērķiem un principiem.

II DAĻA

Komercija

3.pants

Starptautiskais tirgus

Līgumslēdzējuses aktīvi veicinās pieeju starptautiskajiem tirgiem, balstoties uz komerciāliem principiem un radīs atvērtu un konkurētspējīgu Energomateriālu un Produktu tirgu.

4.pants

Nenorobežošānās no GATT un ar to saistītajiem nolikumiem

Nekas šajā Nolīgumā, savstarpējā tirdzniecībā ar energomateriāliem un produktiem neierobežos Līgumslēdzējpusēs, kas ir GATT locekles, vadīties pēc GATT un ar to saistītajiem noteikumiem.

5.pants

Ar tirdzniecību saistītās investīcijas

(1) Līgumslēdzējpusēs nepielietos nekādus ar tirdzniecību saistītos investēšanas nosacījumus, kas ir pretrunā ar GATT II un XI pantu, tam jānotiek bez kaitējuma attiecībā pret Līgumslēdzējušu tiesībām un pienākumiem saskaņā ar GATT un ar to saistītajiem noteikumiem un 29.pantu.

(2) Šie būs investēšanas nosacījumi, kuri ir obligāti un kuru izpilde ir obligāti panākama saskaņā ar vietējo likumdošanu vai administratīvajiem aktiem, vai kuru izpilde ir nepieciešama, lai iegūtu kādas priekšrocības un kuri nosaka :

a) uzņēmumam pirkt un izmantot vietējās izcelsmes vai no jebkāda vietējā avota nākušus produktus, neatkarīgi no tā vai ir aprunāts noteikts produkcijas veids, vērtība vai apjoms, vai arī vietējās ražošanas apjoma vai vērtības daļa; vai

b) uzņēmuma importēto produktu iepirkuma un pielietojuma daudzuma ierobežojumu, kas saistīti ar vietējās eksportējamās produkcijas daudzumu vai vērtību ,vai kuri ierobežo :

c) uzņēmuma importēto produktu apjomu, kurus tas izmanto vietējā ražošanā vai kuri ir ar to saistīti vispār kā arī daudzumos saistībā ar vietējās eksportējamās produkcijas apjomu vai vērtību

d) uzņēmuma importēto produktu apjomu, kurus tas izmanto vietējā ražošanā vai kuri ir ar to saistīti, ierobežojot uzņēmuma pieeju ārzemju valūtai tādā daudzumu, kas noteikts ārzemju valūtas ieplūšanai sakarā ar šī uzņēmuma darbību;

e) uzņēmuma produktu eksporta vai pārdošanas eksportam apjomu, vai uzņēmuma vietējās ražošanas apjomu daļa vai vērtība;

(3) Nekas no 1.punktā minētais netiks iztulkots, lai kavētu Līgumslēdzējpusi pielietot 2.punkta a) un b) ar tirdzniecību saistīto investīciju nosacījumus attiecībā uz eksporta veicināšanu, ārzemju palīdzību, valdības iepirkuma un priekšrocību tarifiem vai kvotu programmām.

(4) Nenonākot pretrunā ar 1.punktu Līgumslēdzējpusēs var turpināt izmantot ar tirdzniecību saistīto investīciju nosacījumus, spēkā esošos vairāk nekā 180 dienas pirms Nolīguma parakstīšanas atkarībā no TRM pielikumā noteiktās paziņošanas un pakāpeniskās pārejas kārtības.

6.pants

Konkurence

(1) Līgumslēdzējpusēs vienojas darboties tā, lai mazinātu tirgus izkropļojumus un barjeras konkurences attīstībai ekonomiskajās aktivitātēs enerģētikas sektorā.

(2) Katra Līgumslēdzējpusē nodrošinās, lai tās jurisdikcijā būtu tādi likumi, kas nepieciešami un piemēroti, lai rīkotos attiecībā pret vienpusējām un saskaņotām pret konkurenci vērstām darbībām ekonomiskajās aktivitātēs enerģētikas sektorā, kā arī nodrošinās šo likumu ievērošanu.

(3) Līgumslēdzējpusēs, kurām ir pieredz konkurences noteikumu pielietošanā, nopietni apsvērs iespējas sniegt tehnisko palīdzību attiecībā par konkurences noteikumu izstrādāšanu un ieviešanu citām Līgumslēdzējpusēm pēc to lūguma un pieejamo resursu robežās.

(4) Līgumslēdzējpusēs, lai panāktu savu konkurences noteikumu obligātu izpildi, var sadarboties konsultāciju un informācijas apmaiņas veidā.

(5) Ja kāda no Līgumslēdzējpusēm uzskata, ka kādas citas Līgumslēdzējpusēs teritorijā realizētā darbība negatīvi

ietekmē svarīgas intereses, kas saistītas ar šajā pantā noteiktajiem mērķiem, tad šī Līgumslēdzējpusē var par to ziņot otrai pusei un prasīt, lai tās konkurences institūcijas uzsāk piemērotas darbības, lai panāktu attiecīgo noteikumu izpildi. Līgumslēdzējpusē, kas sniedz šādu paziņojumu, ir tajā jāiekļauj pietiekoša informācija, lai otra Līgumslēdzējpusē varētu noteikt, uz kādu pret konkurenci vērstu darbību paziņojums attiecas.

Tāpat jāiekļauj arī piedāvājums sniegt tālāku informāciju un savu iespēju robežās sadarboties. Līgumslēdzējpusē, kurai iesniegts šāds paziņojums vai citā gadījumā attiecīgas par konkurenci atbildīgas institūcijas var konsultēties ar otru pusi, un tām pilnībā jāapsver otras Līgumslēdzējpusē lūgums, lai pieņemtu lēmumu vai uzsāktu darbības, lai panāktu noteikumu izpildi attiecībā uz paziņojumā norādīto pret konkurenci vērsto rīcību, Līgumslēdzējpusē, kurai iesniegts šāds paziņojums, jāinformē otra puse par lēmumu, ko tā pati vai attiecīgās par konkurenci atbildīgās institūcijas pieņēmušas. Tā var informēt otru pusi arī par iemesliem, kāpēc tieši šāds lēmums pieņemts, taču šajā ziņā šai Līgumslēdzējpusē ir pilnīga rīcības brīvība. Ja uzsāktas darbības, lai panāktu noteikumu izpildi, tad Līgumslēdzējpusē, kurai tika iesniegts paziņojums, jāinformē paziņojuma iesniedzēja par rezultātiem un iespēju robežās arī par darbības gaitu.

(6) Nekas saskaņā ar šo pantu nevar prasīt nevienai Līgumslēdzējpusē sniegt informāciju, ja tas ir pretrunā ar tās likumiem par informācijas atklāšanu, konfidencialitāti vai biznesa noslēpumiem.

(7) 5.punktā un 27. panta 1.punktā noteiktās procedūras šī Nolīguma ietvaros uzskatāmas par ekskluzīviem līdzekļiem jebkādu strīdu, kas varētu rasties par šī panta interpretāciju vai izpildi, atrisināšanai.

7.pants

Tranzīts

(1) Katra līgumslēdzējpusē pieņems nepieciešamos mērus, lai atvieglotu energomateriālu un produktu tranzītu neatkarīgi no to izcelsmes, nozīmējuma vai piederības un nediskriminējot cenas ziņā, balstoties uz iepriekšminēto raksturojumu un neuzspiežot nekādu nepamatotu aizkavēšanos, ierobežojumus vai maksājumus.

(2) Līgumslēdzējpusē veicinās attiecīgu institūciju sadarbību tādās jomās, kā:

- (a) energomateriālu un produktu apgādei nepieciešamo energotransporta iekārtu modernizācija;
- (b) energotransporta iekārtu, kas apkalpo vairāk kā vienai Līgumslēdzējpusē piederošo teritoriju, ekspluatācija un attīstība;
- (c) mēru pieņemšana, lai samazinātu energomateriālu un produktu piegāžu pārtraukumu negatīvo ietekmi;
- (d) energotransporta iekārtu savstarpējās savienošanas atvieglošana.

(3) Katra Līgumslēdzējpusē apņemas nodrošināt, ka tās nosacījumi attiecībā uz energomateriālu un produktu transportu un energotransporta iekārtu un ostu izmantošanu attieksies pret tranzīta energomateriāliem un produktiem ne mazāk labvēlīgi, kā šie nosacījumi attiecas pret tādiem pašiem materiāliem un produktiem, kas nākuši no vai paredzēti šai pašai Līgumslēdzējpusē piederošajai teritorijai. Izņēmums ir gadījumi, kad spēkā esošais starptautiskais Līgums to traktē savādāk.

(4) Gadījumā, ja nav pieejamas energotransporta iekārtas, kas paredzētas energomateriālu un produktu tranzītam no kādas citas Līgumslēdzējpusē trešajai Līgumslēdzējpusē, Līgumslēdzējpusē neliks šķēršļus jaunu jaudu radīšanai, ņemot vērā piemēroto likumdošanu, kas nav pretrunā ar šī panta 1.punktā, tādās jomās, kā drošība, tehniskie standarti, vides aizsardzība, zemes izmantošana un konkurence.

(5) Līgumslēdzējpusē, caur kuras teritoriju var notikt energomateriālu transports, nav pienākuma:

- (a) atļaut energotransporta iekārtu celtniecību vai modifikāciju,
- (b) atļaut jaunu vai papildus tranzītu, izmantojot esošās energotransporta iekārtas, pie nosacījuma, ja tā pierāda citām Līgumslēdzējpusēm, ka tas apdraudētu šīs Līgumslēdzējpusē energosistēmu drošību vai efektivitāti, kā arī apgādes drošību. Ievērojot 6. un 7.punktu nosacījumus, Līgumslēdzējpusēm jāsaņem esošās energomateriālu un produktu plūsmas uz, no vai starp citu Līgumslēdzējpusu teritorijām.

(6) Līgumslēdzējpusē, caur kurai piederošo teritoriju notiek energomateriālu un produktu tranzīts, nekādu strīdu gadījumā par jautājumiem, saistītiem ar šo tranzītu, pati nepārtrauks vai nesamazinās esošo energomateriālu un produktu plūsmu, nedz arī atļaus vai prasīs to darīt jebkādi tās kontrolē esošai institūcijai, izņemot gadījumus, kad to tpaši paredz kontrakts vai kāds cits līgums, saskaņā ar kuru notiek tranzīts, vai arī ir izpildīta 7.punkta noteiktā procedūra.

(7) Strīda risināšanai tiek piemēroti sekojoši noteikumi, bet tikai gadījumā, kad izlietoti visi attiecīgie līgumā paredzētie vai citi strīdu risināšanas līdzekļi, kas agrāk saskaņoti strīdā iesaistīto Līgumslēdzēju vai jebkuru citu 6. punktā minēto Līgumslēdzēju organizāciju starpā.

(a) Strīdā iesaistītā puse var griezties pie Ģenerāļsekretāra ar paziņojumu, kurā apkopoti strīdus jautājumi. Ģenerāļsekretārs informē visas Līgumslēdzējpusē par visiem šādiem gadījumiem.

(b) 30 dienu laikā pēc šāda paziņojuma saņemšanas Ģenerāļsekretārs, konsultējoties ar strīdā iesaistītajām pusēm, kā arī ar citām Līgumslēdzējpusēm, uz kurām tas attiecas, ieceļ samierinātāju. Šādam samierinātājam ir jābūt ar pieredzi ar strīdu saistītajos jautājumos un viņš nevar būt to teritoriju, caur kurām notiek attiecīgais tranzīts, no kurām nāk transportējamie energomateriāli un produkti vai kurām šos energomateriālus un produktus piegādā, tautības pārstāvis, pilsonis vai iedzīvotājs.

(c) Samierinātājs samierinās strīdā iesaistītās puses un centīsies panākt to vienošanos par strīda atrisinājumu vai procedūrām, kādā atrisinājumu varētu panākt. Ja 90 dienu laikā pēc iecelšanas viņam nav izdevies panākt šādu vienošanos, viņš ieteiks strīda atrisināšanas variantu vai procedūru, kādā atrisinājumu varētu panākt, kā arī pieņems lēmumu par pagaidu samierinātāja noteikto datumu līdz strīda atrisināšanai.

(d) Līgumslēdzējpusē apņemas uzraudzīt un nodrošināt, lai to kontrolē esošās institūcijas ievērotu jebkādu pagaidu lēmumu, kas pieņemts saskaņā ar punktu 7(b) par tarifiem vai citiem tranzīta nosacījumiem, 12 mēnešu laikā pēc samierinātāja lēmuma pieņemšanas vai līdz strīda atrisināšanai.

(e) Neskatoties uz (b) apakšpunktā noteikto, Ģenerāļsekretārs var nenozīmēt samierinātāju, ja pēc viņa domām strīds attiecas uz Tranzītu, kas ir vai ir jau bijis strīdus objekts pēc (a) - (d) apakšpunktu nosacījumiem un nav panākta strīdus atrisināšana.

(f) Standartnosacījumus par samierinātāja izdevumiem un strīdu risināšanas vietu pieņem Hartas konference.

(8) Šis pants nemazinās Līgumslēdzējpusē tiesības un pienākumus saskaņā ar esošajiem divpusējiem vai daudzpusējiem līgumiem, ieskaitot noteikumus par pazemes kabeliem un cauruļvadiem.

(9) Šis pants nav interpretējams tā, lai uzliktu par pienākumu jebkurai Līgumslēdzējpusēi, kurai nav tādu transporta iekārtu, kuras izmanto tranzītam, pieņemt jebkādas uz šādām iekārtām attiecināmus mērus, kas saistīti ar šī panta nosacījumu izpildi. Tomēr šīm Līgumslēdzējpusēm jāizpilda 4.punkta nosacījumi.

(10) Šī panta ietvaros:

(a) "Tranzīts" nozīmē

(i) energomateriālu un produktu pārvietošana caur Līgumslēdzējpusē teritoriju vai tās teritorijā uz vai no ostas objektiem, iekraušanai vai izkraušanai, kas nākuši no citai Līgumslēdzējpusēi vai citai valstij piederošas teritorijas un paredzēti kādai trešajai pusei piederošajai teritorijai, pie nosacījuma ka jebkura cita valsts, vai jebkura trešā valsts ir šī Nolīguma parakstītāja; vai

(ii) energomateriālu un produktu pārvietošana caur Līgumslēdzējpusē teritoriju, kas nākuši no citai Līgumslēdzējpusēi piederošas teritorijas un paredzēti šai Līgumslēdzējpusēi piederošajai teritorijai, ja vien abas iesaistītās Līgumslēdzējpusē nav vienojušās par citiem nosacījumiem un nav atspoguļojušas šo vienošanos Pielikumā N. Abas Līgumslēdzējpusē var anulēt šādu ierakstu pielikumā, iesniedzot kopīgu paziņojumu Ģenerāļsekretāram, kura pienākums ir par to informēt citas Līgumslēdzējpusē. Anulēšana stājas spēkā četras nedēļas pēc šāda paziņojuma iesniegšanas, neizpildot nekādas tālākas procedūras.

(b) "energotransporta iekārtas" ietver augsta spiediena gāzes transporta cauruļvadus, augstsprieguma elektroenerģijas pārvades tīklus, jēlnaftas transporta cauruļvadus, naftas produktu transporta cauruļvadus un citas

uzstādītās iekārtas, kas speciāli paredzētas darbam ar energomateriāliem un produktiem.

8.pants

Tehnoloģijas nodošana

(1) Līgumslēdzējpusē vienojas saskaņā ar savu likumdošanu veicināt pieeju tehnoloģijai un tehnoloģijas nodošanu uz komerciāliem nediskriminējošiem pamatiem ar mērķi veicināt efektīvu tirdzniecību un investīcijas, kā arī realizēt Hartas mērķus, ievērojot visā šajā procesā intelektuālā īpašuma tiesību aizsardzību.

(2) Tādā mērā, kāds nepieciešams 1.punkta izpildei, Līgumslēdzējpusē novērsīs esošos un neradīs jaunus šķēršļus tehnoloģijas nodošanai energomateriālu un produktu, un ar to saistīto iekārtu un pakalpojumu jomā, ievērojot kodolmateriālu neizplatīšanas un citas starptautiskās saistības.

9.pants

Kapitāla pieejamība

(1) Līgumslēdzējpusē atzīst atklāta kapitāla tirgus nozīmību, lai veicinātu kapitāla plūsmu enerģētisko materiālu un produktu tirdzniecībā, un sniegtu atbalstu ekonomiskajām aktivitātēm attiecībā uz investīcijām citu Līgumslēdzējušu teritorijā, īpaši to, kuru ekonomika atrodas pārejas periodā. Katrai Līgumslēdzējpusēi attiecīgi jācenšas sekmēt apstākļu radīšanu citu Līgumslēdzējušu kompāniju un privātpersonu pieejai kapitāla tirgum ar nodomu finansēt Enerģētisko materiālu un produktu tirdzniecību un ar nodomu investēt ekonomiskajās aktivitātēs enerģētikas sektorā to citu Līgumslēdzējušu teritorijās uz ne mazāk labvēlīgiem nosacījumiem kā tiem, ko piemēro pašu kompānijām un privātpersonām vai kādai trešajai valstij, kur vien tie ir labvēlīgāki.

(2) Līgumslēdzējpusē var pieņemt un saglabāt programmas, kas nodrošina pieeju valsts aizņēmumiem, subsīdijām, garantijām un apdrošināšanai, lai atvieglotu tirdzniecību un investīcijas ārzemēs. Tā piedāvā šādas iespējas, tādā mērā, kā to nosaka šādu programmu mērķi, ierobežojumi un kritēriji (ietverot jebkādas mērķus, ierobežojumus un kritērijus atkarībā no uzņēmējdarbības veikšanas vietas, personai, kas iesniedzis pieprasījumu jebkādas šādas iespējas izmantošanai vai preču vai pakalpojumu piegādes vietas).

(3) Līgumslēdzējpusēm ieviešot Ekonomisko aktivitāšu programmas enerģētikas sektorā, jāuzlabo ekonomiskā stabilitāte un investīciju klimats un jāmeklē iespējas, lai veicinātu darbību, kur tas piemērojams, attiecīgi izmantojot starptautisko finansu institūciju ekspertīzi

(4) Nekas šajā pantā nekavēs:

a) finansu institūcijas izmantot savas aizdevumu/ apdrošināšanas iespējas, balstoties uz tirgus principiem un apdomīgiem apsvērumiem; vai

b) Līgumslēdzējpusē pieņemt mērus

(i) piesardzības nolūkos, ietverot investoru, klientu, ieguldītāju, polišu vai personu, kam no finansu pakalpojumu pārstāvju puses pienākas nenosegts parāds aizsardzību; vai

(ii) lai nodrošinātu finansu sistēmas un kapitāla tirgus stabilitāti.

III DAĻA

Investīciju veicināšana un aizsardzība

10.pants

Investīciju veicināšana, aizsardzība un attieksme pret tām

(1) Katra Līgumslēdzējpusē saskaņā ar Hartas mērķiem un principiem un šī Nolīguma nosacījumiem veicinās un izveidos stabilus, taisnīgus, labvēlīgus un skaidrus apstākļus citu Līgumslēdzējušu investoriem, lai tie varētu izdarīt investīciju tai piederošajā teritorijā. Šādi apstākļi ietvers saistības vienmēr izturēties pret citu Līgumslēdzējušu investīcijām godīgi un taisnīgi. Šādas investīcijas baudīs arī nepārtrauktu aizsardzību un drošību, un neviena

Līgumslēdzējpusē nekādā veidā ar nepamatotu vai diskriminējošu rīcību netraucēs to vadību, izmantošanu vai rīcību ar tām. Nekādā gadījumā pret šīm investīcijām nedrīkst izturēties mazāk labvēlīgi, kā to prasa starptautiskā likumdošana, kā arī attiecīgās Līgumslēdzējpusē starptautiskās saistības.

Šīs daļas nosacījumi neattiecināt Līgumslēdzējpusē no to pienākuma pildīt jebkādas saistības, ko tās uzņēmušās pildīt attiecībā pret citu Līgumslēdzējušu investoru investīcijām tādā mērā, cik tās nodrošina labvēlīgāku izturēšanos, nekā to prasītu šīs daļas nosacījumi.

(2) Jebkura Līgumslēdzējpusē centīsies piemērot Līgumslēdzējušu investoriem Nolīguma nosacījumus, kas noteikti šī panta 3.punktā par Režīmu investēšanai pirmsinvestīciju periodā tai piederošajā teritorijā.

(3) "Režīms" nozīmē attieksmi pret Līgumslēdzējpusē uz ne mazāk labvēlīgiem noteikumiem nekā tie, kuri attiecas uz šīs pašas vai kādas citas Līgumslēdzējpusē vai kādas trešās valsts investoriem, atkarībā, kuri no tiem būtu vislabvēlīgākie.

(4) Papildus Nolīgums uzliks par pienākumu katrai no Pusēm attiecībā pret investoriem pirmsinvestīciju periodā piemērot 3.punktā minēto "Režīmu" šis papildus Nolīgums būs pieejams parakstīšanai valstīm un Ekonomiskās Integrācijas Organizācijām, kas parakstījušas Nolīgumu vai pievienojušas tam. Sarunas par papildus Nolīgumu sāksies ne vēlāk kā 1995.gada 1.janvārī ar domu tās beigt 1998.gada 1.janvārī.

(5) Katrai Līgumslēdzējpusēi atsaucoties uz investīciju veikšanas kārtību to teritorijā pirmsinvestīciju periodā jācenšas:

- a) līdz minimumam ierobežot "Režīma" pielietošanas izņēmumus, kas minēti 3.punktā;
- b) novērst eksistējošos ierobežojumus citu Pušu investoriem.

(6) a) Līgumslēdzējpusē var jebkurā laikā, atsaucoties uz 3.punktu, no brīvas gribas ar Sekretariāta starpniecību paziņot Hartas Konferencēi tās nodomu nepieņemt 3.punkta "Režīma" jauno skaidrojumu.

b) Līgumslēdzējpusē var jebkurā laikā iesniegt paziņojumu par 3.punkta nosacījuma piemērošanu attiecībā pret citu Līgumslēdzējušu investoriem par investīciju veikšanas kārtību to teritorijā pirmsinvestīciju periodā daļēji vai pilnībā ekonomiskajās aktivitātēs enerģētikas jomā. Par šādām saistībām jāziņo sekretariātam, un tās tiek uzskaitītas VC pielikumā un ir obligātas pēc Nolīguma nosacījumiem.

(7) Katra Līgumslēdzējpusē piemēros pret jebkuras citas Līgumslēdzējpusē investoru un aktivitātēm, kas saistītas ar investīciju vadību, izmantošanu vai rīcību ar tām tai piederošajā teritorijā ne mazāk labvēlīgu Režīmu, kā to, kas tiek piemērots savas vai citas valsts investoriem, kur vien tas ir vislabvēlīgākā.

(8) 7.punkta pielietojums attiecībā uz programmām, kas nodrošina grantu vai citu finansiālu atbalstu vai stājas līgumattiecībās enerģijas tehnoloģiju izstrādēs un attīstībā tiks noteikts Papildus Nolīgumā, kas minēts 4.punktā. Katrai Līgumslēdzējpusēi ar Sekretariāta starpniecību jāinformē Hartas Konferencē, ko tā pielieto attiecībā uz šajā punktā minētajām programmām.

(9) Katrai valstij vai Reģionālās Ekonomiskās Integrācijas Organizācijai, kas paraksta vai piekrīt šim Nolīgumam dienā, kad tiek parakstīts vai iesniegts dokuments, kas apliecina piekrišanu, jāiesniedz Sekretariātā ziņojums, kurā jāiekļauj visi likumi, regulējošie akti vai citi mēri svarīgi attiecībā uz:

- (a) 2.punkta izņēmumiem;
- (b) programmām, kas minētas 8.punktā.

Līgumslēdzējpusēm jāprecizē ziņojumi, iesniedzot Sekretariātā papildinājumus. Hartas Konferencēi periodiski jāveic ziņojumu pārbaude.

Attiecībā uz a) apakšpunktu ziņojumā var norādīt enerģētikas sektorā daļas, kurās Līgumslēdzējpusē attiecībā pret citu Līgumslēdzējpusē investoru piemēros 3.punkta "Režīmu".

Attiecībā uz b) apakšpunktu Hartas Konferencē pārbaude var ņemt vērā šādu programmu efektivitāti attiecībā uz konkurenci un investīcijām.

(10) Neievērojot jebkādu citu šī panta nosacījumu, 3.punktā minētais "režīms" nav piemērojams Intelektuālā īpašuma aizsardzībai un šajā gadījumā vadīsies pēc nosacījumiem, kas iekļauti starptautiskajos līgumos par Intelektuālā īpašuma aizsardzību, kuri ir saistoši Līgumslēdzējpusēm.

(11) Attiecībā uz 26.pantu, ar tirdzniecību saistītai Līgumslēdzējpusēi investīciju nosacījumu piemērošana, kā izklāstīts 5.punkta (1) un (2), attiecībā pret citu Līgumslēdzējpusēi investoru saskaņā ar 5.punkta (3) un (4), tiks uzskatīta par saistību pārkāpumu no pirmās Līgumslēdzējpusēi.

(12) Katra Līgumslēdzējpusēi nodrošinās, ka tās vietējā likumdošana nodrošina efektīvus līdzekļus, lai risinātu sūdzības un panāktu piespiedu tiesību ievērošanu attiecībā uz investīcijām, investīciju līgumiem un apstiprināšanu.

11.pants

Pamatpersonāls

(1) Ievērojot savus likumus un nosacījumus par iebraukšanu, uzturēšanos un strādāšanu valstī, katra Līgumslēdzējpusēi godīgi izskatīs citas Līgumslēdzējpusēi investoru un šo investoru nodarbinātā pamatpersonāla līgumus par iebraukšanu un īslaicīgu uzturēšanos tās teritorijā, lai iesaistītos darbībās, kas saistītas ar attiecīgo investīciju attīstīšanu, vadību, izmantošanu vai citu rīcību ar tām, ieskaitot konsultācijas un galvenos tehniskos pakalpojumus.

(2) Līgumslēdzējpusēi atļaus citas Līgumslēdzējpusēi investoriem, kuriem ir investīcijas tās teritorijā, pieņemt darbā pamatpersonālu pēc paša investora izvēles neatkarīgi no nacionālās un pilsoniskās piederības ar nosacījumu, ka šai personai ir atļauts iebraukt, uzturēties un strādāt pirmās Līgumslēdzējpusēi teritorijā, un pieņemšana darbā notiek saskaņā ar šai personai piešķirtajā uzturēšanās un darba atļaujā minētajiem noteikumiem un termiņiem.

12.pants

Zaudējumu kompensēšana

(1) Izņemot gadījumus, kad ir spēkā 13. panta nosacījumi, jebkuras Līgumslēdzējpusēi investors, kas cietis zaudējumus saistībā ar investīcijām citai Līgumslēdzējpusēi piederošā teritorijā kara vai cita bruņota konflikta, ārkārtas stāvokļa, civilo nemieru vai citu līdzīgu notikumu dēļ, šajā teritorijā bauda no attiecīgās Līgumslēdzējpusēi tādu attieksmi attiecībā uz restitūciju, garantijām, kompensāciju vai cita veida norēķināšanos, kas ir ne mazāk labvēlīga, kā tā, ko šī pati Līgumslēdzējpusēi izrāda pret jebkuru citu savu, citas Līgumslēdzējpusēi vai jebkādas trešās valsts investoru.

(2) Ievērojot 1.punktu, jebkuras Līgumslēdzējpusēi investoram, kas jebkurā no augstākminētajām situācijām cieš zaudējumus citai Līgumslēdzējpusēi piederošā teritorijā, un kas radušies tādēļ, ka:

- (a) šīs Līgumslēdzējpusēi varas iestādes veikušas investīcijas vai tās daļas rekvizīciju;
  - (b) šīs Līgumslēdzējpusēi varas iestādes iznīcinājušas investīciju vai tās daļu, kaut gan apstākļi to nav prasījuši;
- pienākas atlīdzība vai kompensācija, kam jābūt tūlītējai, piemērotai un efektīvai.

13.pants

Ekspropriācija

(1) Jebkuras Līgumslēdzējpusēi investoru investīcijas citai Līgumslēdzējpusēi piederošā teritorijā netiks nacionalizētas, ekspropriētas vai pakļautas mēriem, kam būtu tāds pats efekts kā nacionalizācijai vai ekspropriācijai (turpmāk "ekspropriācija"), izņemot gadījumus, kad šāda ekspropriācija:

- (a) notiek sabiedrības interesēs;
- (b) nav diskriminējoša;
- (c) notiek saskaņā ar likuma procesu;
- (d) saistīta ar tūlītējas, adekvātas un efektīvas kompensācijas izmaksu.

Šāda kompensācija būs vienlīdzīga ekspropriētās investīcijas tirgus cenai laikā tieši pirms ekspropriācijas vai laikā, kad par paredzamo ekspropriāciju kļuva zināms tādā veidā, ka tas ietekmēja tās vērtību (tālāk saukts "Novērtēšanas diena").

Šādai patiesā tirgus vērtība jāsamaksā pēc investora lūguma brīvi konvertējamā valūtā pēc Novērtēšanas dienas kursa. Kompensācijai jāietver ar procentu maksājumu, kas radies par nokavēto laiku no ekspropriācijas līdz maksāšanas dienai

(2) Investoram, kura intereses aizskartas, saskaņā ar Līgumslēdzējpusē likumdošanu, kura veic ekspropriāciju ir tiesības pieprasīt tās lietas izskatīšanu tiesā vai citā kompetentā neatkarīgā šīs Līgumslēdzējpusē institūcijā Investīciju novērtēšanai un kompensācijas izmaksāšanai saskaņā ar 1.punktā izklāstītajiem principiem.

(3) Lai neradītu neskaidrības par ekspropriāciju tiek uzskatīta situācija, kad Līgumslēdzējpusē savā teritorijā ekspropriē kompānijas vai uzņēmuma aktīvus kurā jebkura cita Līgumslēdzējpusē veikusi kapitālieguldījumus, ieskaitot akciju turēšanu.

14.pants

Ar investīcijām saistīto maksājumu pārvedumi

(1) Jebkura Līgumslēdzējpusē attiecībā pret citas Līgumslēdzējpusē investoru investīcijām tai piederošajā teritorijā garantēs pilnīgu ar šīm investīcijām saistīto maksājumu brīvu nodošanas uz un no tai piederošās teritorijas, ieskaitot:

(a) starta kapitālu plus jebkādu papildus kapitālu investīciju attīstībai;

(b) peļņu no investīcijas;

(c) maksājumi pēc kontrakta, ietverot % par aizņēmuma pamatsummu un % maksājumi radušies pēc aizņēmuma līguma;

(d) neiztērētās algas un darbinieku atlīdzības, kas ir iesaistīti darbā no ārzemēm saistībā ar šo investīciju;

(e) ienākumus no visas investīcijas vai tās daļas pārdošanas vai likvidēšanas;

(f) maksājumu, kas radušies sakarā ar strīdu nokārtošanu;

(g) kompensācijas izmaksas saskaņā ar 12. un 13.panta nosacījumiem.

(2) Maksājumu pārsūtīšana saskaņā ar 1.punkta tiks veikta bez kavēšanās un brīvi konvertējamā valūtā.

(3) Valūtas pārvedumi jāizdara saskaņā ar tirgus valūtas kursu, kas noteikts pārveduma izdarīšanas dienā attiecībā uz darījumiem uz vietas (*spot*), tai valūtai, kura jāpārsūta. Gadījumos, kad nepastāv ārzemju valūtas tirgus, izmantojams jaunākais apmaiņas kurss, kādu pielietots investīcijām no ārienes vai jaunākais valūtas kurss Īpašajās naudas saņemšanas tiesībās, atkarībā no tā, kurš no tiem ir izdevīgāks investoram.

(4) Neņemot vērā 1. un 3.punktu Līgumslēdzējpusē var aizsargāt kreditoru tiesības vai nodrošināt likumu par vērtspapīru izdošanu un tirdzniecību ievērošanu un spriedumu izpildi civilās, administratīvās un kriminālās prasību izskatīšanas procedūrās piemērotā, nediskriminējošā un godīgā veidā izmantojot savus likumus un noteikumus.

(5) Neņemot vērā 2.punkta nosacījumus attiecībā uz pārvedumu valūtu attiecībās starp Līgumslēdzējpusēm, kas veidoja bijušo PSRS, naudas pārvedumi var tikt veikti Līgumslēdzējpusē nacionālajās valūtās pie nosacījuma, ka attieksme pret Līgumslēdzējpusē investoriem nav mazāk labvēlīga, kā pret šī Nolīguma parakstītājiem.

(6) Neņemot vērā 1.punkta b) Līgumslēdzējpusē var nepieļaut peļņas pārvedumu natūrā gadījumos, kad to Līgumslēdzējpusē atļauj 29.panta 2.punkta a) pēc GATT un ar to saistītajiem nosacījumiem, kad peļņa radusies pārdodot eksportam vai eksportējot preces pie nosacījuma, ja tiek ievēroti investīciju nolīgumos, atļaujās vai jebkurā citā rakstveida vienošanās starp Līgumslēdzējpusēm un vai Līgumslēdzējpusē investoru fiksētie nosacījumi.

15.pants

Prasības tiesību pārņemšanai

(1) Ja Līgumslēdzējpusē vai tās nozīmētā aģentūra ("Kompensējošā puse") izdara kādus maksājumus sakarā ar kompensāciju vai galvojumu, kas sniegtas saistībā ar investīciju vai peļņu Investora kapitālieguldījumiem citai Līgumslēdzējpusē ("Kompensāciju Saņemošā Puse") piederošā teritorijā, tad Kompensāciju Saņemošā puse atzīs:

(a) visu tiesību un prasību, kas radušās sakarā ar šo investīciju, nodošanu ar likumu vai kādu citu juridisku darbību Kompensējošai pusei,

(b) Kompensētājas puses pilnvaras izmantot tādas tiesības un panākt tādu prasību apmierināšanu, kā to varētu darīt tiešais investors.

(2) Kompensējošā puse jebkādos gadījumos ir tiesīga saņemt:

(a) tādu pat attieksmi attiecībā pret tiesībām un prasībām, ko tā ieguvusi saskaņā ar 1.punktā noteikto tiesību un prasību nodošanu; un

(b) tādus pašus maksājumus, kas tai pienākas saskaņā ar augstākminētajām tiesībām un prasībām, kuru saņemšanai Kompensāciju saņemošai pusei bija spēkā esošas tiesības attiecībā uz investīcijām Nolīguma ietvaros.

(3) Jebkuros gadījumos, kā nosaka 26.pants, Līgumslēdzējpusē nevar pastāvēt uz prasību, ka kompensācija vai cita atlīdzība par daļu vai visu radušos bojājumu piedzišana tika vai tiks saņemta pēc apdrošināšanas vai garantijas līguma.

16.pants

Saistība ar citiem līgumiem

Ja divas vai vairākas Līgumslēdzējpusēs ir parakstījušas iepriekš vai arī paraksta vēlāk kādus starptautiskus līgumus, kuru nosacījumi attiecas uz šī Nolīguma III un V daļā minētajiem gadījumiem:

(1) nekas šī Nolīguma III un V daļā netiks interpretēts tā, lai tas aizstātu jebkuru nesaderīgu šādu gadījumu traktējumu šajā otrā līgumā un jebkuras tiesības strīdu risināšanai saskaņā ar šo līgumu, un

(2) nekas šī otra līguma nosacījumos netiks interpretēts tā, lai tas aizstātu jebkuru nesaderīgu šī Nolīguma III un IV daļas nosacījumu un jebkuras tiesības strīdu risināšanai saskaņā ar šo Nolīgumu,

ja jebkurš no šiem nesaderīgajiem nosacījumiem ir labvēlīgāks attiecībā pret investoru vai investīciju.

17.pants

III daļas nosacījumu nepielietošana noteiktos gadījumos

Katra Līgumslēdzējpusē patur tiesības nepielietot šīs daļas priekšrocības attiecībā pret:

(1) juridisku personu, ja citas valsts pilsoņiem vai nacionalitātes pārstāvjiem pieder vai tie kontrolē šo juridisko personu, un ja šī juridiskā persona neveic nozīmīgu uzņēmējdarbību Līgumslēdzējpusēs teritorijā, kur tā organizēta, vai

(2) investīcijām, ja noliedzošā Līgumslēdzējpusē konstatē, ka šīs investīcijas ir no citas valsts investora ar kuru vai pret kuru noliedzošajai Līgumslēdzējpusē:

a) nav diplomātisko attiecību; vai

b) piekrīt vai piemēro pasākumus, kas

(i) aizliedz sadarbību ar šās valsts investoriem; vai

(ii) tiktu pārkāpti vai apietti, ja uz šīs valsts investoriem vai to investīcijām attiecinātu tās priekšrocības, kuras paredz šīs daļas nosacījumi.

IV DAĻA

Konteksts

18.pants

Suverenitāte pār energoresursiem

(1) Līgumslēdzējpusē atzīst valsts suverenitāti un suverēnās tiesības uz energoresursiem. Tās apstiprina, ka tiesības jāizmanto saskaņā un kā starptautisko likumu nosacījums.

(2) Nenovirzoties no mērķa, lai radītu pieeju energoresursiem, to iegūšanai un izmantošanai uz komerciāliem noteikumiem, Nolīgums nekādā gadījumā nerada šķēršļus īpašumtiesību sistēmu darbībai Līgumslēdzēju teritorijās.

(3) Attiecīgi, katra valsts patur tiesības izlemt, kuras ģeogrāfiskās zonas tai piederošajā teritorijā pieejamas energoresursu izpētei un attīstībai, un kā visoptimālāk tos iegūt, kādos daudzumos tos var izmantot, kā arī noteikt un iekasēt jebkādus nodokļus, honorārus un citus maksājumus un kontrolēt šādas izpētes un attīstības vides aizsardzības un drošības aspektus tai piederošajā teritorijā un ņemt dalību šādā izpētē un izmantošanā ar *inter alia* tiešu valdības vai valsts uzņēmumu piedalīšanos.

(4) Līgumslēdzējpusē veicinās piekļūšanu enerģētikas resursiem, *inter alia*, nediskriminējoša veidā balstoties uz atklātību nosakot kritērijus pilnvarojumu, licenču, koncesiju un kontraktu saņemšanā enerģētisko resursu iegūšanā, izmantošanā vai pārstrādē.

19.pants

Vides aizsardzības aspekti

(1) Katra Līgumslēdzējpusē saskaņā ar vēlamu un ilgtspējīgu attīstību un ņemot vērā savas saistības saskaņā ar tiem starptautiskajiem vides aizsardzības līgumiem, kurus tā parakstījusi, centīsies gan sev piederošajā teritorijā, gan ārpus tās ekonomiski efektīvā veidā samazināt kaitīgo ietekmi uz apkārtējo vidi, kas rodas no visām darbībām enerģētiskajā ciklā tās teritorijā, īpaši ņemot vērā drošības aspektus. To darot, visas Līgumslēdzējpusē darbosies efektīvi izmaksu ziņā. Savā politikā un darbībā katra Līgumslēdzējpusē centīsies pieņemt piesardzības mērus, lai nepieļautu vai maksimāli samazinātu kaitīgo ietekmi uz apkārtējo vidi. Līgumslēdzējpusē vienojas, ka piesārņotājiem tām piederošajās teritorijās principā būtu jāsedz izdevumi, kas radušies sakarā ar piesārņojumu, ieskaitot pārrobežu piesārņojumu, ņemot vērā sabiedrības intereses un nebojājot investīciju vidi enerģētikas sektorā un starptautiskajā tirdzniecībā, attiecīgi Līgumslēdzējpusē:

(a) ņems vērā vides aizsardzības apsvērumus, formulējot un realizējot savas enerģētikas politikas;

(b) veicinās uz tirgu orientētu cenu veidošanos visā enerģētikas ciklā un pilnīgāku vides aizsardzības izmaksu un ieguvumu atspoguļošanu tajās;

(c) ņemot vērā 34.panta 4.punktu, veicinās sadarbību, lai efektīvā veidā sasniegtu Hartas mērķus vides aizsardzības jomā, un sadarbību starptautisko vides aizsardzības standartu jomā enerģētiskajam ciklam, ievērojot atšķirību nelabvēlīgo ietekmi un to samazināšanās nozīmi starp Līgumslēdzējpusēm

(d) pievērsīs īpašu uzmanību enerģētikas efektivitātes paaugstināšanai, atjaunojamo energoavotu attīstībai un izmantošanai, tīrām kurināmā izmantošanas tehnoloģijām un tehnoloģisko līdzekļu piesārņojuma samazināšanai pielietošanas veicināšanai;

(e) veicinās informācijas apkopošanu un apmaiņu Līgumslēdzēju starpā par videi labvēlīgām un ekonomiski efektīvām energopolitikām un izmaksu ziņā efektīvām tehnoloģijām;

(f) veicinās sabiedrības apziņas palielināšanos par energosistēmu atstāto iespaidu uz vidi un par šo negatīvo efektu likvidēšanas un samazināšanas iespējām, kā arī izmaksām, kas saistītas ar dažādiem piesārņojuma likvidēšanas un samazināšanas pasākumiem;

(g) darbosies energoefektīvu un videi labvēlīgu tehnoloģiju un procesu, kas samazinātu visu enerģētikas cikla aspektu kaitīgo ietekmi uz apkārtējo vidi ekonomiski efektīvā veidā, izpētē, attīstīšanā un pielietošanā, kā arī visādā veidā to veicinās;

(h) veicinās labvēlīgu apstākļu izveidi šādu tehnoloģiju nodošanai un izplatīšanai attīstību, ievērojot adekvātu un efektīvu intelektuālā īpašuma aizsardzību;

(i) veicinās vides aizsardzības ziņā nozīmīgu investīciju projektu ietekmes uz apkārtējo vidi izvērtēšanu projektu agrīnajā stadijā un pirms lēmuma par tiem pieņemšanas, kā arī sekojošu šo jautājumu uzraudzību;

(j) veicinās starptautisko sapratni un informācijas apmaiņu par līgumslēdzējušu svarīgākajām vides aizsardzības programmām un standartiem un par šo programmu un standartu realizāciju;

(k) pēc lūguma un pieejamo iespēju robežās piedalīsies piemērotu vides aizsardzības programmu attīstībā un realizēšanā Līgumslēdzējušu teritorijās.

(2) Pēc vienas vai vairāku Līgumslēdzējušu lūguma strīdus, kas saistīti ar šī panta nosacījumu pielietojumu un interpretāciju, izskatīs Hartas Konference, ja šādu strīdu izskatīšana nav paredzēta citā piemērotā starptautiskā instancē.

(3) Šī panta ietvaros:

(a) "enerģētiskais cikls" nozīmē pilnu enerģētisko ķēdi, ieskaitot darbības, kas saistītas ar dažādu enerģijas formu meklēšanu, izpēti, ražošanu, konversiju, uzglabāšanu, transportu, sadali un patēriņu, atkritumu apstrādi, kā arī šo darbību pārtraukšanu vai aizliegšanu kaitīgās ietekmes uz apkārtējo vidi samazināšanas nolūkos;

(b) "ietekme uz apkārtējo vidi" nozīmē jebkāda ietekme, ko minētās darbības izraisījušas attiecībā uz apkārtējo vidi, ieskaitot cilvēku veselību un drošību, floru, faunu, augsni, gaisu, ūdeni, klimatu, dabas un vēstures pieminekļiem, vai citām fizikālām struktūrām vai mijiedarbību starp šiem faktoriem; tas ietver ietekmi arī uz vēsturisko mantojumu un sociāli ekonomiskajiem apstākļiem augstākminēto faktoru izmaiņu rezultātā;

(c) "energoefektivitātes uzlabošana" nozīmē darbības, kas vērstas uz tā paša produkcijas/pakalpojumu apjoma saglabāšanu, nesamazinot tā kvalitāti, taču tajā pašā laikā samazinot enerģijas daudzumu, kas nepieciešams tā saražošanai;

(d) "izmaksu ziņā efektīvi pasākumu/mēri" nozīmē mērus, kas izvēlēti noteiktā mērķa sasniegšanai ar viszemākajām izmaksām, vai lielāka labuma iegūšanai, nepalielinot izmaksas.

20.pants

Atklātība

(1) Vispārēja pielietojuma likumi, noteikumi un administratīvie rīkojumi un standarti, kas ietekmē Tirdzniecību ar enerģētiskajiem materiāliem un produktiem pamatojoties uz 29.2.a), uzskatāmi par atklātiem saskaņā ar GATT un ar to saistīto nolikumu nosacījumiem.

(2) Vispārēja pielietojuma likumus, noteikumus, tiesas lēmumus un administratīvos rīkojumus, kurus pieņēmušas Līgumslēdzējpusēs, un līgumus, kas ir spēkā starp Līgumslēdzējpusēm, un kas skar citus šajā pantā reglamentētos jautājumus, publicēs tādā veidā, lai Līgumslēdzējpusēs un investori varētu ar tiem iepazīties. Šī panta nosacījumi neprasīs nevienai Līgumslēdzējpusēi atklāt nekādu konfidenciālu informāciju, kas kavētu likumu izpildes panākšanu, vai būtu pretēji sabiedrības interesēm vai kaitētu investoru tiesiskajām komerciālajām interesēm.

(3) Katra Līgumslēdzējpusē noteiks vienu vai vairākus informācijas punktus, kur varētu adresēt lūgumus nodrošināt informāciju par augstākminētajiem likumiem, noteikumiem, administratīvajiem rīkojumiem un tiesas lēmumiem, kā arī paziņos par šādu informācijas punktu izveidi Sekretariātam, kurš, savukārt, darīs to zināmu citiem, kas izteiks šādu lūgumu.

21.pants

Nodokļi

(1) Nekas šajā Nolīgumā neattieksies uz Līgumslēdzējušu nodokļu iekasēšanas pasākumiem, izņemot gadījumus, kas minēti šajā pantā. Gadījumos, ja šī panta nosacījumi nesakrīt ar kādiem citiem šī Nolīguma nosacījumiem, priekšroka dodama šī panta nosacījumiem tādā mērā, kādā pastāv šī neatbilstība.

(2) 7.(3) pants attieksies uz aplikšanu ar nodokļiem, izņemot ienākuma un kapitāla aplikšanu ar nodokļiem, izņemot to, ka tāds nosacījums netiks piemērots attiecībā uz:

(a) priekšrocībām, ko kāda Līgumslēdzējpusē atvēlējusi attiecībā uz nosacījumiem par aplikšanu ar nodokļiem jebkādā konvencijā, līgumā vai saskaņā ar kādu vienošanos, kas minēti šī panta 7.punkta a)(ii); vai

(b) jebkādiem nodokļu iekasēšanas pasākumiem, kuru mērķis ir nodrošināt efektīvu nodokļu iekasēšanu, izņemot gadījumus, kad šādi Līgumslēdzējpusē pasākumi saistīti ar patvaļīgu kādas Līgumslēdzējpusē vai tai domāto enerģētisko materiālu un preču diskrimināciju vai arī patvaļīgi ierobežo tās priekšrocības, kāda pienākas saskaņā ar augstākminētajiem šī Nolīguma nosacījumiem.

(3) 10.(2) un (7) nosacījumi attieksies uz citiem Līgumslēdzēju nodokļu aplikšanas pasākumiem, nekā ienākuma un kapitāla aplikšana ar nodokļiem, izņemot to, ka šādi nosacījumi nav piemērojami:

(a) lai ieviestu, Vislielākās labvēlības režīmu attiecībā uz priekšrocībām, kuras Līgumslēdzējpusē piešķirusi saskaņā ar nodokļu nosacījumiem jebkurā konvencijā, līgumā vai saskaņā ar vienošanos, kas minēta šī panta 7.punkta a)(ii) vai priekšrocībām, kuras saistītas ar dalību jebkādā reģionālā ekonomiskās integrācijas organizācijā;

(b) jebkādiem nodokļu iekasēšanas pasākumiem, kas saistīti ar ar patvaļīgu diskrimināciju starp dažādu Līgumslēdzēju investoriem vai arī patvaļīgi ierobežo tās priekšrocības, kādas pienākas saskaņā ar augstākminētajiem šī Nolīguma nosacījumiem.

(4) 29.(2)-(6) attieksies uz nodokļu aplikšanas pasākumiem izņemot ienākuma un kapitāla aplikšanu ar nodokļiem.

(5) 13.pants piemērojams attiecībā uz nodokļiem.

(b) Visos strīdus gadījumos, kad jautājums saskaņā ar 13.pantu rodas par to, vai kāds nodokļu uzlikšanas mērs ir uzskatāms par ekspropriāciju vai par to, vai nodokļu uzlikšanas mērs, uz kuru atsaucas kā uz ekspropriāciju, ir diskriminējošs, jāvadās pēc sekojošiem nosacījumiem:

(i) investors vai Līgumslēdzējpusē, kura kādu nodokli uzskata par ekspropriāciju, griežas ar šo jautājumu vai nodoklis uzskatāms par ekspropriāciju vai diskrimināciju attiecīgajā kompetentā nodokļu instancē. Ja investors vai Līgumslēdzējpusē to nedara, tad instances, kurām lūgts atrisināt strīdus jautājumus saskaņā ar 26.(2)(c) vai 27.(2), vēršas pie attiecīgajām kompetentām nodokļu instancēm;

(ii) Kompetentās nodokļu institūcijas sešu mēnešu laikā centīsies atrisināt šādu jautājumu. Ja jautājums attiecas uz nediskriminējošiem mēriem, kompetentās nodokļu institūcijas pielietos attiecīgās nodokļu konvencijas nediskriminējošus nosacījumus, vai, ja attiecīgajā nodokļu konvencijā nav nosacījumu par nediskrimināciju, ko varētu piemērot šādā gadījumā, vai starp iesaistītajām Līgumslēdzējpusēm nav spēkā šādas nodokļu konvencijas, tad pielieto nediskriminācijas principus saskaņā ar OECD Nodokļu uz Ienākumiem un Kapitālu Konvenciju;

(iii) Institūcijas, kas uzaicinātas atrisināt strīdus saskaņā ar 26.panta (2)(c) un 27.panta (2), var ņemt vērā jebkādas secinājumus, pie kā nonākušas kompetentas nodokļu institūcijas attiecībā par to, vai attiecīgais nodoklis ir ekspropriācija. Šādas institūcijas ņems vērā saskaņā ar (ii) to, vai attiecīgais nodoklis ir diskriminējošs. Šādas institūcijas var tāpat ņemt vērā jebkādas kompetentu nodokļu institūciju izdarītus slēdzienus pēc sešu mēnešu perioda izbeigšanās;

(iv) Nekādā gadījumā kompetentu nodokļu institūciju iesaistīšanās ilgāk par 6 mēnešiem, kā minēts (b)(ii), nevar novest pie veicamo procedūru aizkavēšanās saskaņā 26. un 27. pantu.

(5) Lielākas skaidrības labad, 14.pants neierobežos Līgumslēdzējpusē tiesības uzlikt vai iekasēt nodokļus, aizturot līdzekļus vai pielietojot citus mērus.

(6) Attiecībā uz šo punktu:

a) Termins "nodokļu aplikšanas mēri" ietver:

(i) jebkuru Līgumslēdzējpusē nacionālās likumdošanas vai tās administratīvi teritoriālās vai vietējās varas likumdošanas nosacījumu, kas attiecas uz nodokļiem;

(ii) jebkādu konvenciju par izvairīšanos no dubultās aplikšanas ar nodokļiem, un jebkādu starptautisko līgumu vai vienošanos, kas ir saistošas Līgumslēdzējpusēi, nosacījumus, kas attiecas uz nodokļiem.

b) Par nodokļiem uz ienākumu un kapitālu šeit uzskatāmi visi nodokļi, kas uzliekami kopējiem ienākumiem, kopējam kapitālam vai ienākumu vai kapitāla daļām, ieskaitot nodokļus uz ieguvumiem no īpašuma atsavināšanas, nodokļus uz īpašumiem, mantojumiem un dāvinājumiem vai pamatā līdzīgus nodokļus, nodokļus uz algu kopējo apjomu, ko izmaksā uzņēmums kā arī nodokļus uz pamatkapitāla pieaugumu.

c) "Kompetenta nodokļu institūcija" nozīmē kompetenta institūcija saskaņā ar līgumu par dubulto aplikšanu ar nodokļiem, kas ir spēkā starp Līgumslēdzējpusēm, vai, ja nav šāda līguma starp iesaistītajām valstīm, finansu ministrs vai ministrija vai viņa pilnvaroti pārstāvji.

d) Lielākas skaidrības labad termini "nodokļu nosacījumi" un "nodokļi" neietver muitas maksājumus.

22.pants

Valsts un privilēģēti uzņēmumi

(1) Visas Līgumslēdzējpusēs nodrošinās, ka jebkurš valsts uzņēmums, kuru tās saglabā vai izveido no jauna, veicot savu darbību tas darbosies attiecīgās Līgumslēdzējpusēs teritorijā pēc Līgumslēdzējpusēs saistībām saskaņā ar šī Nolīguma III daļu.

(2) Neviena Līgumslēdzējpusē neprasīs šādam valsts uzņēmumam veikt darbības tās teritorijā tādā veidā, kas būtu pretrunā ar attiecīgās Līgumslēdzējpusēs saistībām saskaņā ar citiem šī Nolīguma nosacījumiem, kā arī nekādā gadījumā neveicinās šādu rīcību.

(3) Visas Līgumslēdzējpusēs, gadījumā, ja tās veido vai saglabā kādu valsts institūciju un uztic tai regulēšanas, administratīvas vai citas valdības pilnvaras, apņemas nodrošināt, ka šāda institūcija izmantos savas pilnvaras atbilstoši attiecīgās Līgumslēdzējpusēs saistībām saskaņā ar šo Nolīgumu.

(4) Neviena Līgumslēdzējpusē neprasīs nevienai institūcijai, kurai tā piešķir ekskluzīvas vai īpašas privilēģijas, veikt savas darbības tādā veidā, kas būtu pretrunā ar attiecīgās Līgumslēdzējpusēs saistībām saskaņā ar šo Nolīgumu, kā arī nekādā gadījumā neveicinās šādu rīcību.

(5) Šajā pantā "organizācija" nozīmē jebkuru uzņēmumu, aģentūru vai citu organizāciju vai juridisku personu.

23.pants

Subfederālo institūciju pienākums ievērot šo Nolīgumu

(1) Katra Līgumslēdzējpusē saskaņā ar šo Nolīgumu uzņemas pilnu atbildību par nolīguma nosacījumu ievērošanu un piemēros visus savā rīcībā esošos līdzekļus, lai nodrošinātu, ka visas reģionālās un vietējās pašvaldības un citas valdības institūcijas to teritorijā ievērotu šī Nolīguma nosacījumus.

(2) Nolīguma II, IV, V daļas nosacījumi var tik piemēroti Līgumslēdzēju teritorijās strīdu risināšanai reģionālo un vietējo pašvaldību vai iestāžu līmenī.

24.pants

Izņēmumi

1. 12., 13. un 39. pantiem nav piemērojami nekādi šī panta nosacījumi.

2. Šī Nolīguma nosacījumi, izņemot tos:

a) kas minēti 1. punktā un

b) attiecas uz apakšpunktu (i), Nolīguma III daļā neaizkavēs nevienu Līgumslēdzējpusi pieņemt tādus mērus vai panākt to izpildi, kas

(i) nepieciešami, lai aizsargātu cilvēku dzīvību un veselību vai augus un dzīvniekus;

(ii) svarīgi, lai iegūtu un izplatītu energomateriālus un produktus apstākļos, kad izjūtams vispārējs vai vietējs šo materiālu trūkums no Līgumslēdzējpusē neatkarīgu apstākļu dēļ pieņemot, ka šādiem mēriem jāatbilst principiem;

A) visām Līgumslēdzējpusēm ir tiesības saņemt taisnīgu daļu no šāda starptautiska energomateriālu un produktu piedāvājuma, un

B) jebkādi mēri, kas neatbilstu šim Nolīgumam tiktu pārtraukti, tiklīdz beigtu pastāvēt to pielietošanas nepieciešamību izraisošie apstākļi, vai

(iii) veidotus, lai stimulētu investorus, kas ir vietējie cilvēki, kā arī sociāli nenodrošināti vai ekonomiski neveiksmīgi cietuši indivīdi (personas), pie nosacījuma ka šādi mēri

(A) nevar būtiski ietekmēt Līgumslēdzēju ekonomiku; un

(B) nav diskriminējošs pret jebkuru citu Līgumslēdzējpusē investoru salīdzinājumā ar Līgumslēdzējpusē investoru, pret kuru pasākums netiks piemērots,

pie nosacījuma, ka šādi mēri neradīs nekādus slēptus ierobežojumus uzņēmējdarbībai enerģētikas sektorā vai patvaļīgu un neattaisnojamu diskrimināciju starp Līgumslēdzējpusēm, investoriem vai citām Līgumslēdzēju ieinteresētajām personām. Šādu mēru pieņemšanai jābūt attiecīgi motivētai un tie nevar anulēt vai vājināt tos ieguvumus, ar kuriem Līgumslēdzējpusē pamatoti rēķinājušās saskaņā ar šo Nolīgumu lielākā mērā nekā tas obligāti nepieciešams.

(3) Šie Nolīguma nosacījumi, izņemot tos, kuri minēti 1.punktā, netiks interpretēti tā, lai tie atturētu Līgumslēdzējpusi veikt jebkādas pasākumus, ko tā uzskata par nepieciešamiem:

(a) lai aizsargātu būtiskās savas drošības intereses, tai skaitā

(i) energomateriālu un produktu piegādi militārajiem kompleksiem, vai

(ii) veiktus kara laika apstākļos, bruņota konflikta gadījumā vai citā ārkārtējā situācijā starptautiskajās attiecībās.

(b) realizējot nacionālo politiku par kodolieroču neizplatīšanu, lai pildītu savas saistības saskaņā ar Nolīgumu par kodolieroču neizplatīšanu, Kodolmateriālu piegādātāju vadlīnijām un citas starptautiskās kodoldrošības saistības vai pamatnostādnes; vai

(c) lai nodrošinātu sabiedrisko kārtību.

Šie nosacījumi nevar tikt interpretēti, lai attaisnotu ierobežojumus tranzītā.

(4) Šī Nolīguma nosacījumi, kas nosaka Vislabvēlīgākās Nācijās režīmu neuzliek par pienākumu jebkurai no Līgumslēdzējpusēm piemērot attiecībā pret jebkuru citu Līgumslēdzējpusē investoru jebkādu privilēģētu attieksmi:

(a) kas radusies esot par Brīvas tirdzniecības zonas vai Muitas ūnijas locekli; vai

(b) ko nosaka daudzpusējie vai divpusējie starpvalstu ekonomiskās sadarbības līgumi valstīm, kas bija bijušās PSRS sastāvdaļa, kamēr nodibinās savas galīgās ekonomiskās attiecības

25.pants

Ekonomiskā integrācijas līgumi

(1) Šī Nolīguma nosacījumi netiks iztulkoti, lai uzliktu par pienākumu Līgumslēdzējpusi, kas uzņēmusies Ekonomiskās Integrācijas Līguma saistības (šeit un tālāk tekstā EIA) paplašināt Vislabvēlīgākās Nācijās režīma pielietojumu citām Līgumslēdzējpusēm, kas nav EIA locekles, jebkādu privilēģētu attieksmi, pielietojamu starp Pusēm EIA ietvaros.

(2) 1.punktā EIA nozīmē: līgums būtībā liberalizējot, *inter alia* tirdzniecību un investīcijas, veicot starp Pusēm pastāvošās diskriminācijas pasākumu novēršanu un izvērtēšanu un jaunu vai pastiprinošu diskriminējošu pasākumu nepieļaušanu (aizliegšana) gan attiecībā uz spēkā esošajiem šā Līguma ietvaros, gan nozīmīgiem ilgumā.

(3) Šis pants neietekmē GATT un ar to saistīto nosacījumu pielietojumu saskaņā ar 29.pantu.

V DAĻA

Strīdu izšķiršana

26.pants

Strīdu starp investoru un Līgumslēdzējpusi izšķiršana

(1) Strīdi, kas radušies starp Līgumslēdzējpusi un citas Līgumslēdzējpusēs investoru jautājumā par pirmās kapitālieguldījumiem otrās teritorijā sakarā ar to, ka pirmā it kā pārkāpusi kādu no šī Nolīguma III daļas nosacījumiem, risināmi, pēc iespējas, draudzīgā veidā.

(2) Ja šādus strīdus nav iespējams atrisināt saskaņā ar 1.punkta nosacījumiem trīs mēnešu laikā pēc tam, kad viena no strīdā iesaistītajām pusēm lūgusi miermīlīgu jautājuma atrisināšanu, tad strīds, pēc investora, kā strīdā iesaistītā puses izvēles, var tikt iesniegts jautājumu izšķiršanai:

(a) strīdā iesaistītās Līgumslēdzējpusēs tiesā vai administratīvajā tribunālā;

(b) saskaņā ar jebkādu strīda atrisināšanas veidu, par kuru jau iepriekš panākta vienošanās;

(c) saskaņā ar šī panta sekojošiem paragrāfiem.

(3) (a) Atkarībā tikai no (b) un (c) apakšpunktiem, katra Līgumslēdzējpusē piekrīt, ka strīdu var nodot izskatīšanai starptautiskajā arbitrāžā vai samierinātājtiesā saskaņā ar šī panta nosacījumiem.

(b) (i) ID pielikumā uzskaitītās Līgumslēdzējpusēs nedod savu piekrišanu gadījumos, ja investors ir jau iepriekš iesniedzis strīdus jautājumu izskatīšanai saskaņā ar (2)(a) vai (b);

(ii) Atklātības labad, ID pielikumā uzskaitītajām Līgumslēdzējpusēm ir jādefinē sava politika, nostāja un noteikumi Sekretariātam. Tas ir jāizdara pēc iespējas ātrāk, taču nekādā gadījumā ne vēlāk kā savu ratifikācijas, akcepta vai piekrišanas dokumentu nodošanas dienā saskaņā ar 39. un 41.pantu.

(c) IA pielikumā uzskaitītajām Līgumslēdzējpusēm nav jāsniedz piekrišana attiecībā uz strīdu, kas radies par 10.panta pēdējo rindkopu.

(4) Ja investors izvēlas iesniegt strīdu izskatīšanai saskaņā ar punktu 2(c), viņam vēlāk rakstiski jānodod sava piekrišana strīda iesniegšanai izskatīšanai:

(a) (i) Starptautiskajā Investīciju Strīdu Izšķiršanas Centrā, kas dibināts saskaņā ar Konvenciju par Strīdu par Investīcijām Izšķiršanu starp valstīm un citu valstu nacionalitāšu pārstāvjiem (parakstīts Vašingtonā 1965.gada 18.martā (ICSID Konvencija), ja gan investora Līgumslēdzējpusē, gan strīdā iesaistītā Līgumslēdzējpusē ir šīs Konvencijas parakstītājas;

(ii) Starptautiskajā Investīciju Strīdu Izšķiršanas Centrā, kas dibināts saskaņā ar Konvenciju, minētu (a) (i) apakšpunktā, balstoties uz noteikumiem, kas nosaka Centra Sekretariāta Procedūru Realizācijas Papildus Iespēju (tālāk tekstā "Papildus Iespēju Noteikumi") darbību, ja investora Līgumslēdzējpusē vai strīdā iesaistītā Līgumslēdzējpusē, bet ne abas, ir šīs Konvencijas (ICSID) parakstītājas;

(b) vienam arbitram vai speciāli izveidotam arbitrācijas tribunālam saskaņā ar ANO Starptautiskās Tirdzniecības Likumdošanas Komisijas Arbitrācijas noteikumiem (tālāk tekstā "UNCITRAL"); vai

(c) arbitrācijas procesā Stokholmas Tirdzniecības Palātas Arbitrācijas Institūta uzraudzībā.

(5) (a) 3.punktā sniegtā piekrišana kopā ar investora rakstisku piekrišanu, saskaņā ar 4.punktu, tiek uzskatīta par prasību apmierinošu, attiecībā pret:

(i) strīdā iesaistīto pušu rakstisku piekrišanu saskaņā ar ICSID Konvencijas II daļu un Papildus Iespēju Noteikumiem;

(ii) rakstisku piekrišanu saskaņā ar ANO Konvenciju par Arbitrācijas lēmumu atzīšanu un to izpildes panākšanu, kas parakstīta Ņujorkā 1958.gada 10.jūnijā (Ņujorkas Konvencija);

(iii) Līgumslēdzējpusēm, kas vienojās rakstiskā formā saskaņā ar UNICITRAL Arbitrācijas noteikumu 1.pantu;

(b) Jebkuram arbitrācijas procesam saskaņā ar šo pantu pēc jebkuras no strīdā iesaistīto Līgumslēdzēju lūguma jānotiek valstī, kas ir Ņujorkas Konvencijas parakstītāja. Saskaņā ar šo arbitrācijai iesniegtās pretenzijas uzskatāmas kā komerciālu attiecību vai darbību šīs Konvencijas 1.panta ietvaros rezultāts.

(6) Saskaņā ar šī panta 4.punktu izveidotais tribunāls izlemj strīdus jautājumus saskaņā ar šo Nolīgumu un piemērojamām starptautiskās likumdošanas normām.

(7) Investors, kas nav, vienas no strīdā iesaistītās Līgumslēdzējpusēs, naturalizēts pilsonis 4.punkta noteiktā rakstiskā lūguma iesniegšanas dienā un kuru pirms strīda rašanās starp viņu un šo Līgumslēdzējpusi kontrolē citas Līgumslēdzējpusēs investori, ICSID Konvencijas 25.(2)(b) panta ietvaros uzskatāms par "citas Līgumslēdzējpusēs naturalizētu pilsoni", un Papildus Iespēju Noteikumu 1(6) panta ietvaros, uzskatāms par "citas valsts naturalizētu pilsoni".

(8) Arbitrācijas lēmumi ir galīgi un saistoši strīdā iesaistītajām pusēm. Arbitrācijas lēmumi, kas attiecas uz subfederālajām valdībām vai Līgumslēdzējpusēs institūcijām, nosaka, ka Līgumslēdzējpusē var atmaksāt materiālos zaudējumus citas piešķirtās atlīdzības vietā. Visām Līgumslēdzējpusēm šādi lēmumi bez kavēšanās jārealizē un jānodrošina to obligāta izpilde sev piederošajā teritorijā.

27.pants

Strīdu izšķiršana starp Līgumslēdzējpusēm

(1) Līgumslēdzējpusēs centīsies izšķirt strīdus, kas radušies saistībā ar šī Nolīguma nosacījumu pielietošanu vai interpretāciju, izmantojot diplomātiskās attiecības.

(2) Ja strīdu nav izdevies nokārtot ar 1.punkta noteiktajā laika periodā, jebkura no strīdā iesaistītajām pusēm, rakstiski paziņojot otrai pusei, var nodot lietu izskatīšanai arbitrācijas tiesā *ad hoc* saskaņā ar šo pantu, izņemot gadījumos, kad šis Nolīgums paredz savādāku risinājumu, Līgumslēdzējpusēs ir rakstiski vienojušās par cita veida risinājumu vai saskaņā ar 6. vai 19.panta pielietošanu jārikojas savādāk.

(3) Šāda arbitrācijas tiesa ir jāveido sekojoši:

(a) Līgumslēdzējpusē, kas uzsākusi procesu, ieceļ vienu tiesas locekli un 30 dienu laikā pēc tam, kad otra Līgumslēdzējpusē saņēmusi 2.pantā minēto paziņojumu, informē otru Līgumslēdzējpusi par šīs personas iecelšanu;

(b) 60 dienu laikā pēc rakstiskā paziņojuma, saskaņā ar 2.punktu, saņemšanas otra strīdā iesaistītā Līgumslēdzējpusē, savukārt, arī ieceļ vienu tiesas locekli. Ja šī iecelšana nenotiek noteiktajā laikā, tad Līgumslēdzējpusē, kas uzsākusi procesu, var 90 dienu laikā, saskaņā ar 2.punktu, pēc rakstiskā paziņojuma iesniegšanas prasīt, lai iecelšanu izdara saskaņā ar (d) apakšpunktu

(c) Trešo tiesas locekli, kas nevar būt nevienas no strīdā iesaistīto Pušu pilsonis vai nacionalitātes pārstāvis, kopīgi ieceļ abas strīdā iesaistītās Līgumslēdzējpusēs. Šis loceklis ir arī Tiesas Priekšsēdētājs. Ja 150 dienu laikā, saskaņā ar 2.punktu, pēc rakstiskā paziņojuma iesniegšanas Līgumslēdzējpusēs nevar vienoties par šī trešā locekļa iecelšanu, tad pēc vienas no Līgumslēdzējpusēm lūguma iecelšanu izdara saskaņā ar 3.(d) apakšpunktu 180 dienu laikā pēc rakstiskā paziņojuma iesniegšanas.

(d) Iecelšanu saskaņā ar šo pantu izdara Starptautiskās Arbitrācijas Pastāvīgās Tiesas Ģenerālsēdētārs 30 dienu laikā pēc tam, kad ir saņēmis lūgumu to darīt. Ja viņš kāda iemesla pēc nevar veikt šo uzdevumu, tad iecelšanu izdara Biroja pirmais sekretārs. Ja arī viņš to nevar izdarīt, tad iecelšanu veic pēc amata vecākais vietnieks.

(e) Izdarot iecelšanu saskaņā ar 3.punkta (a)-(d), jāņem vērā ieceljamo cilvēku kvalifikācija un pieredze, īpaši jautājumos, kas apskatīti šajā Nolīgumā.

(f) Ja starp Līgumslēdzējpusēm nav noslēgts līgums, kas paredz savādāku kārtību, tad jāvadās pēc ANO Starptautiskās Tirdzniecības Komisijas Arbitrācijas nosacījumiem, izņemot gadījumus, kas atkāpes no tiem nosaka

strīdā iesaistītās Līgumslēdzējpusēs vai arbitri. Tiesa pieņem lēmumus ar locekļu balsu vairākumu.

(g) Tiesa izšķir strīdu saskaņā ar šo Nolīgumu un starptautisko likumdošanu.

(h) Arbitru pieņemtais lēmums ir galīgs un saistošs strīdā iesaistītajām Līgumslēdzējpusēm.

(i) Tiesas izdevumus, ieskaitot tiesas locekļu atalgojumu, vienādās daļās sedz strīdā iesaistītās Līgumslēdzējpusēs. Tomēr tiesai ir pilna rīcības brīvība noteikt, ka kāda no strīdā iesaistītajām Līgumslēdzējpusēm sedz šo izdevumu lielāko daļu.

(j) Izņemot gadījumus, kad Līgumslēdzējpusēs vienojas savādāk, tiesa sanāk Hāgā, Pastāvīgās Arbitrāžas Tiesas telpās.

(k) Pieņemtā lēmuma kopija glabājas Sekretariātā, kur tā ir brīvi pieejama.

28.pants

27. panta nepielietošana atsevišķos strīdu izskatīšanas gadījumos

Ja strīds starp Līgumslēdzējpusēm attiecas tikai uz šī Nolīguma 5. vai 29. panta pielikumu, tad to neizšķir saskaņā ar 27. panta nosacījumiem, izņemot gadījumus, kas strīdā iesaistītās Līgumslēdzējpusēs vienojas savādāk.

VI DAĻA

Pārejas nosacījumi

29.pants

Pagaidu nosacījumi ar tirdzniecību saistītajos jautājumos

(1) Šī panta nosacījumi piemērojami Enerģētisko materiālu un produktu tirdzniecībā starp Līgumslēdzējpusēm, kamēr tās nav parakstījušas GATT un attiecīgo ar to saistīto nolikumu.

(2) a) Enerģētisko materiālu un produktu tirdzniecību starp Līgumslēdzējpusēm, kamēr vismaz viena no tām nav parakstījusi GATT un attiecīgos ar to saistītos nolikumus, regulē, ņemot vērā (b) un (c) kā arī G pielikumā paredzētos izņēmumus un normas, GATT 1947 un ar to saistīto nolikumu nosacījumi, kā tie tiek pielietoti uz 1994.gada 1.martu starp 1947.gada GATT dalībvalstīm attiecībā pret energomateriāliem un produktiem, it kā visas Līgumslēdzējpusēs būtu 1947.gada GATT locekles.

b) Šāda tirdzniecība Līgumslēdzējpusēm, kas ir valsts, kura bijusi PSRS sastāvā var tikt, regulēta, atkarībā no TFU pielikuma nosacījumiem, ar līgumiem starp divām vai vairākām šādām valstīm, līdz 1999. gada 1.decembrim vai līdz brīdim, kad kāda no Līgumslēdzējpusēm kļūst GATT locekle, atkarībā no tā, kas notiks ātrāk.

c) Tirdzniecībā starp jebkurām divām GATT, 2.a) apakšpunkts, nav piemērojams, ja jebkura no Pusēm nav 1947.gada GATT locekle.

(3) Katra šī Nolīguma parakstītāja un katra valsts vai Reģionālā Ekonomiskās Integrācijas organizācija, kas pievienojas šim Nolīgumam, Nolīguma parakstīšanas vai parakstīšanu apstiprinošu dokumentu iesniegšanas dienā iesniedz Glabātuvē visu savu tarifu un citu likmju sarakstu, kādu tā pielieto, parakstīšanas vai parakstīšanu apstiprinošu dokumentu iesniegšanas dienā, attiecībā pret Enerģētisko materiālu un produktu importu un eksportu. Par jebkurām izmaiņām šajos maksājumos vai jaunu maksājumu noteikšanas gadījumā jāziņo Sekretariātam, kas par šīm izmaiņām informē Līgumslēdzējpusēs.

(4) Katra Līgumslēdzējpusē centīsies nepalielināt importa un eksporta tarifus un likmes:

(a) importējot Enerģētiskos materiālus un produktus uzskaitītus GATT I daļas Sarakstā, kas minēts GATT 2.pantā, attiecībā uz Līgumslēdzējpusēm, virs līmeņa, kas noteikts šajā sarakstā, ja Līgumslēdzējpusē ir GATT locekle,

b) eksportējot vai importējot Enerģētiskos materiālus un produktus, ja Līgumslēdzējpusē nav GATT locekle, virs līmeņa, kas noteikts jaunākajā paziņojumā Sekretariātam, izņemot tos gadījumus, kad atļauts pielietot 2.(a) punkta nosacījumus,

(5) Līgumslēdzējpusē var palielināt šo tarifu un likmju līmeni virs tā, ko nosaka 4.punkts tikai gadījumos, kad:

a) nodevas iekasēšanas brīdī, importa gadījumā, šāda rīcība nav nesavienojama ar GATT nosacījumu piemērošanu, izņemot tos 1947.g. GATT un ar to saistītos noteikumus, kas uzskaitīti G pielikumā un atbilstošajos 1994.g. GATT nosacījumos un ar to saistītajos dokumentos; vai

b) tas tiek pilnā mērā piemērots saskaņā ar tās likumdošanu, paziņojot Sekretariātam par šādu palielināšanu, kas savukārt dod iespēju citām ieinteresētajām Līgumslēdzējpusēm konsultēties par šo priekšlikumu un saskaņot lēmumu ar jebkuru Līgumslēdzējpusē pārstāvi.

(6) Parakstītājpusē darbosies, lai sāktu sarunas ne vēlāk, kā 1995.gada 1.janvārī, ar domu tās pabeigt 1998.gada 1.janvārī, piemērojot pasaules tirdzniecības sistēmas attīstības tendences, par Nolīguma pielikuma tekstu, kas nosaka katrai Līgumslēdzējpusē nepalielināt tarifu un citu likmju sarakstu virs līmeņa, kāds noteikts šajā pielikumā.

(7) Šī nolīguma D pielikums lietojams strīdos par tirdzniecībā pielietojamajiem nosacījumiem, ja vien Līgumslēdzējpusē nav vienojušās savādāk, un strīdos, kas radušies starp Līgumslēdzējpusēm par 5. punkta nosacījumu pielietojumu, ja vismaz viena no tām nav GATT locekle. D pielikums netiks piemērots strīdu risināšanas gadījumos, kas radušies, pamatojoties uz līgumiem, kuri:

(a) ir pieņemti saskaņā un uzstāda citas prasības pēc 2.punkta (b) un TFU pielikuma; vai

(b) vai noteikuši brīvo tirdzniecības zonu vai muitas ūniju izveidošanu balstoties uz GATT XXIV pantu.

30.pants

Starptautiskās tirdzniecības attīstības pasākumi

Pamatojoties uz Urugvajas raunda sarunu rezultātiem par daudzpusējo tirdzniecībā, kas principā atspoguļoti 1994.gada 15.aprīļa Marakešā parakstītās tikšanās Nobeiguma Aktā, Līgumslēdzējpusē ne vēlāk kā 1995.gada 1.jūlijā vai šī Nolīguma spēkā stāšanās brīža, atkarībā no tā, kas notiks vēlāk, sāks izskatīt attiecīgus labojumus šajā Nolīgumā, ar aprēķinu ka Hartas Konference pieņems jebkuru šādu papildinājumu.

31.pants

Ar enerģētiku saistītās iekārtas

Pagaidu Hartas Konference tās pirmajā sanāksmē sāks izvērtēt ar enerģētiku saistīto iekārtu iekļaušanu Nolīguma tirdzniecības nosacījumos.

32.pants

Pārejas kārtība

(1) Atzīstot, ka ir nepieciešams laiks, lai piemērotos tirgus ekonomikas prasībām, T pielikumā uzskaitītās Līgumslēdzējpusē var uz laiku atlikt pilnīgu savu saistību izpildi saskaņā ar vienu vai vairākiem šī Nolīguma sekojošiem nosacījumiem, ievērojot šī panta 3. un 6.punktus:

6.panta 2. un 5. punkts

7.panta 4.punkts

9.panta 1.punkts

10.panta, 7.punkta specifiskie pasākumi

14.panta, 1.punkta d) apakšpunkts - attiecībā uz ienākumu pārvedumiem

20.panta 3.punkts

22.panta 1. un 3.punkts

(2) Citas Līgumslēdzējpusēs palīdzēs jebkurai Līgumslēdzējpusēi, kas ir uz laiku atlikusi pilnīgu savu saistību izpildi, sasniegt tādu stāvokli, kad šādu atlikšanu varētu beigt. Tās izsvērs iespējas ar divpusēju vai daudzpusēju pasākumu palīdzību sniegt tehnisko palīdzību tādā formā, kādu tā uzskatāma par visefektīvāko, lai pildītu šī panta 4.(c) punkta noteiktās prasības.

(3) Katrai Līgumslēdzējpusēi, kas pretendē uz pārejas kārtības piemērošanu, T pielikumā ir noteikti nosacījumu ieviešanas pasākumi, to secība un laiks, izņēmuma gadījumos kāds notikums, kad būtu jābeidzas attiecīgā pasākuma ieviešanai. Katrai šādai Līgumslēdzējpusēi būs jāveic minētie pasākumi T pielikumā noteiktajā laikā. Līgumslēdzējpusē, kas uz laiku atlikusi pilnīgu savu saistību izpildi saskaņā ar 1.punktu apņemas, ja vien nepastāv kādi T pielikumā noteikti ārkārtēji apstākļi, neatlikt pilnīgu savu saistību izpildi ilgāk par 2001.gada 1.janvāri. Ja Līgumslēdzējpusē izņēmuma gadījumā vēlas pagarināt pārejas kārtības piemērošanai T pielikumā atvēlēto laiku vai iekļaut papildus iepriekš nenosauktus pasākumus, tad lēmumu attiecībā pret šādu lūgumu pieņem Hartas Konference.

(4) Līgumslēdzējpusēi, kas piemēro pārejas kārtības noteikumus ne retāk kā reizi 12 mēnešos, Sekretariātam jāziņo:

(a) par T pielikumā minēto pasākumu ieviešanu un vispārējo virzību līdz pilnīgai atbilstībai nosacījumiem;

(b) par vispārējo virzību nākošajos 12 mēnešos pilnīgai atbilstībai nosacījumiem, vai par paredzamajām problēmām un par priekšlikumiem to novēršanai;

(c) par tehniskās palīdzības nepieciešamību, lai atvieglotu T pielikumā minēto pasākumu izpildi, kāda nepieciešama šī Nolīguma pilnīgai realizācijai vai arī, lai risinātu apakšpunktā b) minētās problēmas, kā arī lai veiktu citas nepieciešamas uz tirgu orientētas reformas un enerģētikas sektora modernizāciju;

(d) par jebkādu nepieciešamību veikt 3.punktā minēto gadījumu.

(5) Sekretariāts:

(a) izplatīs visām Līgumslēdzējpusēm sakarā ar 4.punktu saņemto informāciju;

(b) aktīvi veicinās prasību sniegt tehnisko palīdzību, piemērotos gadījumos uzticoties arī citām starptautiskajām organizācijām saskaņā ar 4.punkta c) apakšpunktu un 2.punktu;

(c) reizi sešos mēnešos izplatīs visām Līgumslēdzējpusēm saņemtās informācijas apkopojumu saskaņā ar 4.punkta a) un d) apakšpunktiem.

(6) Hartas konference katru gadu izskatīs, kādu progresu Līgumslēdzējpusēs ir panākušas šā punkta nosacījumu izpildē un 2. un 4. punktā minētās tehniskās palīdzības pieprasījuma un piedāvājuma saskaņošanā.

VII DAĻA

Struktūras un institūcijas

33.pants

Enerģētikas Hartas protokoli un deklarācijas

(1) Hartas konference var apstiprināt sarunas par virkni Enerģētikas Hartas Protokolu vai Deklarāciju, lai sasniegtu izsludinātos mērķus un principus.

(2) Šādās sarunās var piedalīties visas Hartas parakstītājvalstis.

(3) Neviena valsts vai Reģionālā Ekonomiskās Integrācijas Organizācija nevar parakstīt nevienu Protokolu vai Deklarāciju, ja tā nav parakstījusi vai tajā pašā laikā neparaksta arī Hartu, un nav šī Nolīguma Līgumslēdzējpusē.

(4) Ievērojot 3.punkta un 6.punkta a), galīgie nosacījumi, kas attiecas uz Protokolu, tiks noteikti Protokolā.

(5) Protokols būs saistošs tikai tām Līgumslēdzējpusēm, kas to parakstījušas un tas nemazinās to Līgumslēdzēju tiesības un pienākumus, kas nav parakstījušas šo Protokolu.

(6) a) Protokolā var noteikt Hartas konferences pienākumus un Sekretariāta funkcijas, pie nosacījuma ka šādu uzdevumu nevar veikt ar Protokola pielikumu, ja vien šāds pielikums nav apstiprināts Hartas Konferencē, kuras apstiprinājums nav saistošs ne pēc kādiem Protokola nosacījumiem, kurus nosaka apakšpunkts b)

b) Protokols, kas nosaka lēmumu pieņemšanas kārtību, Hartas Konferencē var attiecībā uz šādiem lēmumiem noteikt:

(i) balsošanai citus noteikumus nekā noteikts 36.pantā;

(ii) tikai tām Pusēm, kas ir parakstījušas Protokolu var tikt piemērots 36.pants kā pret Līgumslēdzējpusēm vai atļauts balsot pēc Protokola nosacījumiem.

34.pants

Hartas Konference

(1) Līgumslēdzējpusē periodiski tiksies Enerģētikas Hartas Konferencē (turpmāk saukta Hartas Konference), uz kuru katrai Līgumslēdzējpusē ir tiesības nosūtīt vienu pārstāvi. Kārtējo sanāksmju sasaukšanas laikus nosaka Harta Konference.

(2) Ārkārtas Hartas Konferences sanāksmes var notikt citos laikos, nekā noteikts 1.punktā, kā to nosaka Hartas Konference, vai pēc jebkuras Līgumslēdzējpusē lūguma, ja sešu nedēļu laikā pēc tam, kad šāds lūgums iesniegts Sekretariātā, un to atbalsta vismaz viena trešdaļa pārējo Līgumslēdzēju.

(3) Hartas Konference:

(a) pildīs savus šajā Nolīgumā un Protokolos noteiktos pienākumus;

(b) uzraudzīs un atvieglos Hartas principu un šī Nolīguma un Protokolu nosacījumu ieviešanu;

(c) atvieglos saskaņā ar šo Nolīgumu un Protokolos piemērotu vispārīgu mēru Hartas principu realizēšanai realizēšanu;

(d) apspriedīs un pieņems Sekretariāta veicamā darba programmas;

(e) apspriedīs un pieņems Sekretariāta ikgadējās atskaites un budžetu;

(f) apspriedīs un apstiprinās citu līgumu nosacījumus, ieskaitot privilēģijas un imunitāti, ko uzskata par nepieciešamu Hartas Konferencē un Sekretariātam;

(g) veicinās sadarbību, kuras mērķis ir atvieglot un veicināt uz tirgu Centrālās un Austrumeiropas un bijušajās PSRS valstīs, kuru ekonomikās notiek pārejas procesi;

(h) apstiprinās sarunas un to mērķus, kā arī apspriedīs un pieņems Protokolu tekstus un to papildinājumus;

(i) apstiprinās sarunas par, kā arī apspriedīs un pieņems Deklarāciju tekstus;

(j) pieņems lēmumus par pievienošanos Nolīgumam;

(k) apstiprinās sarunas par asociatīviem līgumiem, kā arī apspriedīs un pieņems šādus līgumus;

(l) apspriedīs un pieņems izmaiņas šajā Nolīgumā;

(m) apspriedīs un pieņems izmaiņas šā Nolīguma pielikumos;

(n) iecels Ģenerālsekretāru un pieņems visus lēmumus, kas nepieciešami Sekretariāta izveidošanai, ieskaitot lēmumus par tā struktūru, kadru sastāvu un standarta darba nosacījumiem tā darbiniekiem.

(4) Pildot savus pienākumus, Hartas Konference caur Sekretariātu sadarbosies un pēc iespējas pilnīgāk izmantos (saskaņā ar ekonomikas un efektivitātes prasībām) citu institūciju un organizāciju, kas ir kompetentas ar šo Nolīgumu saistītajos jautājumos, pakalpojumus un programmas.

(5) Hartas Konference var izveidot tādas papildus institūcijas, kādas uzskata par nepieciešamām savu pienākumu pildīšanai.

(6) Hartas Konference apspriedīs un pieņems procesuālos un finansu noteikumus.

(7) 1999.gadā un vēlāk pēc Hartas Konferenču noteiktiem starplaikiem (ne garākiem kā 5 gadi) Hartas Konference rūpīgi izskatīs šajā Nolīgumā noteikto funkciju izpildi attiecībā uz to, kādā mērā ir realizēti šī Nolīguma un Protokolu nosacījumi. Pēc šādas izskatīšanas Hartas Konference var labot vai likvidēt 3.punkta noteiktās funkcijas un var mainīt Sekretariātu.

35.pants

Sekretariāts

(1) Pildot savus pienākumus, Hartas Konferencei būs Sekretariāts, kura sastāvā ir Ģenerālsekretārs un minimālai skaits darbinieku, kas nepieciešami efektīvai darbībai.

(2) Ģenerālsekretāru ieceļ Hartas Konference. Pirmā iecelšana ir uz laika periodu, kas nav garāks par 5 gadiem.

(3) Pildot savus pienākumus, Sekretariāts ir atbildīgs Hartas Konferenču priekšā un atskaitās tai par savu darbību.

(4) Sekretariāts sniedz Hartas Konferencei visu nepieciešamo palīdzību, lai tā varētu pildīt savus pienākumus, un pilda savas šajā Nolīgumā un Protokolos noteiktās funkcijas, kā arī jebkuras citas, ko tai noteikusi Hartas Konference.

(5) Sekretariāts var stāties tādās administratīvajās vai līgumattiecībās, kādas nepieciešamas efektīvai savu funkciju veikšanai.

36.pants

Balsošana

(1) Konsensus starp Līgumslēdzējpusēm ir nepieciešams Hartas Konferenču lēmumiem, lai:

(a) pieņemtu izmaiņas šajā Nolīgumā, izņemot izmaiņas 34. un 35.pantā un T pielikumā;

(b) apstiprinātu citu valstu un REIO pievienošanos šim Nolīgumam saskaņā ar 41.pantu pēc 1995.gada 16.jūnija;

(c) apstiprinātu sarunas par asociatīviem līgumiem un apstiprinātu šādu līgumu tekstus;

(d) apstiprinātu izmaiņas B, EM, NI, G pielikumos;

(e) apstiprinātu tehniskās izmaiņas Nolīguma pielikumos;

(f) apstiprinās Sekretariāta pamatpadomes noteikšanu pamatojoties uz D pielikumu, 7.punktu.

Līgumslēdzējpusēs centīsies panākt konsensus jebkādos jautājumos, kuros nepieciešams to lēmums saskaņā ar šo Nolīgumu. Ja nevar panākt konsensus, pielietojami 2. un 5.panti.

(2) Lēmumi par budžeta jautājumiem, kas minēti 34.(3) (e), tiek pieņemti ar to Līgumslēdzēju kvalificētu balsu vairākumu, ja saskaņā ar B pielikumu, to kopējā daļa lēmuma pieņemšanas brīdī sastāda ne mazāk kā 3/4 no kopējās iemaksu summas budžetā.

(3) Lēmumi jautājumos, kas minēti 34.(7), tiek pieņemti ar Līgumslēdzēju trīs ceturtdaļu balsu vairākumu.

(4) Izņemot gadījumus, kas minēti apakšpunktos (1) (a)-(f), 2. un 3.punktā, pie 6.punkta nosacījumiem, šajā Nolīgumā paredzēto lēmumu pieņemšana notiek ar trīs ceturtdaļu balsu vairākumu no klātesošo un balsojošo Līgumslēdzēju skaita Hartas Konferenču sanāksmē, kur tiek izspriests jautājums.

(5) Attiecībā uz šo pantu, "Līgumslēdzējpusēs, piedalošās un balsojošās" nozīmē Līgumslēdzējpusēs, kas piedalās un balso "par" vai "pret", pie nosacījuma, ka Hartas Konference var pieņemt lēmumu pēc procedūras noteikumiem tādā veidā, ka iespējama lēmuma pieņemšana ar sarakstes starp Līgumslēdzējpusēm palīdzību.

(6) Izņemot gadījumus, kas minēti 2.punktā, neviens no šajā pantā minētajiem lēmumiem nav spēkā, ja to neatbalsta Līgumslēdzēju vienkāršais vairākums.

(7) Reģionālās Ekonomiskās Integrācijas Organizācijai balsojot ir balsu daudzums, kas vienāds ar tās dalībvalstu, kas ir šī Nolīguma parakstītājas, skaitu. Šāda organizācija neizmanto savas tiesības balsot, ja tās dalībvalstis izmanto savas tiesības balsot, un otrādi.

(8) Gadījumos, kad kāda Līgumslēdzējuse pastāvīgi nepilda savas šajā Nolīgumā noteiktās finansiālās saistības, Hartas Konference var daļēji vai pilnīgi apturēt šīs Līgumslēdzējuses tiesības balsot.

37.pants

Finansēšanas principi

(1) Katra Līgumslēdzējuse pati sedz savas izmaksas, kas saistītas ar piedalīšanos Hartas Konferencēs un citu papildus institūciju sanāksmēs.

(2) Hartas Konferencēs un citu papildus institūciju sanāksmju izmaksas uzskatāmas par Sekretariāta izmaksām.

(3) Sekretariāta izmaksas sedz Līgumslēdzējuses asociēto maksājumu veidā saskaņā ar B pielikumā noteiktajām proporcijām. Šīs proporcijas laiku pa laikam var mainīt saskaņā ar 36.panta 1.punktu.

(4) Katrā Protokolā var ietvert nosacījumu, kas garantētu, ka Līgumslēdzējuses sedz Sekretariāta izmaksas, kas rodas saskaņā ar šo Protokolu.

(5) Hartas Konference var pieņemt papildus brīvprātīgus maksājumus no vienas vai vairākām Līgumslēdzējusēm, kā arī no citiem avotiem. Izmaksas, ko sedz no šādiem maksājumiem, nav uzskatāmas par Sekretariāta izmaksām 3.punkta ietvaros.

VIII DAĻA

Galīgie nosacījumi

38.pants

Nolīguma parakstīšana

Šis Nolīgums būs pieejams parakstīšanai Lisabonā no 1994.gada 17.decembra līdz 1995.gada 16.jūnijam. To varēs parakstīt tās valstis un Reģionālās Ekonomiskās Integrācijas Organizācijas, kuru pārstāvji ir parakstījuši Hartu.

39.pants

Ratifikācija un apstiprināšana

Šis Nolīgums būs jāratificē vai jāapstiprina visām parakstītājām. Ratifikācijas vai apstiprināšanas Nolikumi būs jānodod glabāšanā Dokumentu Glabātuvē (tālāk tekstā Glabātuve).

40.pants

Pielietošana citās teritorijās

(1) Jebkura valsts vai Reģionālā Ekonomiskās Integrācijas Organizācija laikā, kad paraksta, ratificē vai apstiprina Nolīgumu, var deklarēt, ka šis Nolīgums attieksies arī uz visām citām teritorijām, par kuru starptautiskajām attiecībām tā ir atbildīga, vai uz vienu vai vairākām no tām. Šāda deklarācija ir spēkā no tā brīža, kad stājas spēkā šis Nolīgums attiecībā pret šo Līgumslēdzējusi.

(2) Jebkura Līgumslēdzējuse var vēlāk ar deklarāciju, kas adresēta Glabātuvei, noteikt, ka šis Nolīgums paplašina savu darbību arī attiecībā uz kādu citu teritoriju, kas norādīta šajā deklarācijā. Attiecībā uz šādu teritoriju Nolīgums stāsies spēkā 90.dienā pēc tam, kad saņemta šāda deklarācija.

(3) Jebkuru deklarāciju, kas izdota saskaņā ar diviem iepriekšējiem paragrāfiem, attiecībā uz jebkuru tajā norādīto

teritoriju var atcelt, iesniedzot attiecīgu paziņojumu Glabātuvē. Atcelšana stājas spēkā, ievērojot 52.panta 3.punkta pielietojumu, vienu gadu pēc tam, kad tika saņemts šāds paziņojums.

41.pants

Pievienšanās Nolīgumam

Šim Nolīgumam varēs pievienoties tās valstis un Reģionālajās Ekonomiskās Integrācijas Organizācijas, kas parakstījušas Hartu, sākot no dienas, kad beidzies Nolīguma parakstīšanas termiņš. Dokumenti par pievienošanu šim Nolīgumam jānodod Dokumentu Glabātuvē.

42.pants

Labojumi

(1) Jebkura Līgumslēdzējpusē var ierosināt izdarīt labojumus šajā Nolīgumā.

(2) Ierosināto labojumu tekstu Sekretariāts dara zināmu visām Līgumslēdzējpusēm vismaz trīs mēnešus pirms sanāksmes, kurā paredzēts tos apstiprināt.

(3) Šī Nolīguma labojumus, kuru tekstus apstiprinājuši Hartas Konference, Glabātuve iesniedz visām Līgumslēdzējpusēm apstiprināšanai vai ratifikācijai.

(4) Par šī Nolīguma labojumu ratifikāciju vai apstiprināšanu rakstiskā veidā ir jāinformē Glabātuve. Labojumi stājas spēkā starp Līgumslēdzējpusēm, kas ratificējušas vai apstiprinājušas tos, 90. dienā pēc tam, kad saņemti paziņojumi, ka šos labojumus apstiprinājušas vismaz trīs ceturtdaļas Līgumslēdzējušu. Pēc tam labojumi stāties spēkā attiecībā uz jebkuru citu Līgumslēdzējpusi 90. dienā pēc tam, kad tā būs iesniegusi nolikumu, ka tā apstiprinājusi vai ratificējusi šos labojumus.

43.pants

Asociatīvie līgumi

(1) Hartas Konference var apstiprināt sarunas par asociatīviem līgumiem ar valstīm vai Reģionālajām Ekonomiskās Integrācijas Organizācijām, vai starptautiskām organizācijām, lai panāktu Hartas principu un mērķu, šī Nolīguma un viena vai vairāku Protokolu nosacījumu ievērošanu.

(2) Attiecības, kas izveidotas ar asociētu valsti, Reģionālo Ekonomiskās Integrācijas Organizāciju vai starptautisko organizāciju, tiesības, ko tās bauda, un saistības, ko tām uzliek, būs piemērotas tikai asociācijas īpašos apstākļos un katrā gadījumā tās jānorāda asociatīvajā līgumā.

44.pants

Spēkā stāšanās kārtība

(1) Šis Nolīgums stājas spēkā deviņdesmitajā dienā pēc tam, kad būs iesniegts trīsdesmitais ratifikācijas nolikums apstiprinājums vai pievienošanās no valsts vai Reģionālās Integrācijas Organizācijas, kas ir parakstījusi Hartu līdz 1995.gada 16.jūnijam.

(2) Visām valstīm vai Reģionālās Ekonomiskās Integrācijas Organizācijām, kas ratificē, apstiprina vai pievienojas šim Nolīgumam pēc tam, kad iesniegts trīsdesmitais ratifikācijas vai pastiprināšanas nolikums, tas stāties spēkā 90. dienā pēc tam, kad tās būs iesniegušas vai pastiprinājušas savus ratifikācijas nolikumus.

(3) 1.punkta ietvaros jebkāds nolikums, ko iesniegusi Reģionālās Ekonomiskās Integrācijas Organizācija, netiks skatīts kā papildus tiem, ko jau iesniegušas šīs organizācijas dalībvalstis.

45.pants

Nosacījumu pielietošana

(1) Nolīguma parakstītājas piekrīt piemērot šo Nolīgumu pakāpeniski tam stājoties spēkā saskaņā ar 44.pantu tādā

mērā, kā tas nav pretrunā ar viņa konstitūciju likumiem vai regulējošiem aktiem.

(2) a) neskatoties uz 1.punktu jebkura Parakstītājuse parakstīšanas brīdī var iesniegt Depozitārijam Deklarāciju, ka tā nav spējīga pieņemt nosacījumu pielietošanu. Saistības, ko uzliek 1.punkts, nevar tikt piemērojamas Parakstītājam, kas iesniedz šādu Deklarāciju. Jebkurš šāds Parakstītājs jebkurā laikā var atsaukt Deklarāciju, iesniedzot rakstisku ziņojumu Depozitārijam

b) Ne parakstītājs, kas sniedz Deklarāciju saskaņā ar 2.punkta a), ne parakstītājs investors nevar izmantot priekšrocības, ko sniedz 1.punkta nosacījumu pielietošana.

c) neskatoties uz 2.punkta (a) jebkurš Parakstītājs, sniedzot Deklarāciju, var pagaidām pielietot VII daļu, kā arī 4.punktu un 7.punktu, laikā, kamēr saskaņā ar 44.punktu Nolīgums stājas spēkā tādā mērā, kā tas nav pretrunā ar tā konstitūciju likumiem vai regulējošiem aktiem.

(3) (a) jebkura Līgumslēdzējuse var neturpināt šī Nolīguma nosacījumu piemērošanu, sniedzot paziņojumu Depozitārijā par nevēlēšanos būt Nolīguma Līgumslēdzējuse. Nosacījumu piemērošanas pārtraukšana stājas spēkā 60 dienas pēc tam, kad Depozitārijā tiek saņemts šīs Līgumslēdzējuses rakstiskais paziņojums.

b) kaut arī kāda no Līgumslēdzējpusēm pārtrauc šī Nolīguma nosacījumu piemērošanu saskaņā ar (3) a), šī Nolīguma 1.pantu un III un V daļu, tā būs spēkā 20 gadus pēc nosacījumu pielietošanas pārtraukšanas attiecībā uz investīcijām, ja vien nav savādāk noteikts (3) c).

c) Pielikumā PA uzskaitītājām jebkurai no Parakstītājām nav piemērojami 3.punkta b) apakšpunkta nosacījumi. Parakstītāji var tikt izslēgti no pielikuma PA pēc lūguma iesniegšanas Depozitārijā.

(4) Nolīguma spēkā stāšanās laikā Līgumslēdzējuses var periodiski tikties pagaidu Hartas Konferencē, kuras pirmo sanākumi jāsauc pēc 5.punkta nosacījumiem izveidotajam Sekretariātam ne vēlāk, kā 180 dienas kopš dienas, kad pasludināta Nolīguma parakstīšana, kā noteikts 38.pantā.

(5) Līdz Nolīguma spēkā stāšanās brīdim, saskaņā ar 44.pantu un Sekretariāta apstiprināšanai, ko nosaka 35.pants, Sekretariāta funkcijas veiks pagaidu Sekretariāts.

(6) Parakstītājām Līgumslēdzējpusēm saskaņā ar 37. (3) jāsedz ar pagaidu Sekretariātu saistītie izdevumi, ja Līgumslēdzējuses bijušas un ir 1. un 2.c) nosacījumu pielietotājas. Jebkādas iekļautās izmaiņas B pielikumā līdz Hartas spēkā stāšanās brīdim jāizslēdz.

(7) Valstij vai Reģionālās Ekonomiskās Integrācijas Organizācijai, kas pirms Nolīguma spēkā stāšanās brīža pievienojās Nolīgumam, saskaņā ar 41.pantu laikā, kamēr Nolīgums stājas spēkā, ir tiesības un tās uzņemas pienākumus, kurus nosaka Nolīgums.

46.pants

Rezervācija

Nevar būt nekāda rezervācija attiecībā uz šo Nolīgumu.

47.pants

Izstāšanās

(1). Jebkurā laikā piecus gadus pēc tam, kad šis Nolīgums stājas spēkā attiecībā pret Līgumslēdzējpusi, šī Līgumslēdzējuse var iesniegt rakstisku paziņojumu par izstāšanos no Nolīguma.

2) Jebkāda šāda izstāšanās tiek uzskatīta par notikušu vienu gadu pēc šī paziņojuma par izstāšanos iesniegšanas Depozitārijā vai arī pēc iespējams ilgāka laika, ja tas ir noteikts paziņojumā.

(3) Līgumslēdzējusei, kura izstājas no Nolīguma, 20 gadus pēc izstāšanās dienas tiek piemēroti Nolīguma nosacījumi attiecībā uz citas Līgumslēdzējuses investīcijām, kuras veiktas šīs Līgumslēdzējuses teritorijā

(4) Visi Protokoli, kurus Līgumslēdzējuse ir parakstījusi, ir spēkā līdz izstāšanās brīdim.

48.pants

Pielikumu un Lēmumu statuss

Šī Nolīguma pielikumi un lēmumi 1., 2., 3., 4. pievienoti Eiropas Enerģētikas Hartas Nobeiguma Aktam, kurš parakstīts 1994.gada 16.decembrī Lisabonā un ir Nolīguma sastāvdaļa.

49.pants

Depozitārijs

Portugāles Republikas valdība būs šī Nolīguma glabātāja.

50.pants

Autentiskie teksti

Apakšā parakstījušies, kas ir attiecīgi pilnvaroti, ir parakstījuši arī tekstus angļu, franču, vācu, itāļu, krievu, un spāņu valodās, kuri visi ir autentiski, vienā oriģinālā, kas tiks nodots glabāšanā Portugāles Republikas valdībai.

Veikts Lisabonā tūkstoš deviņi simti deviņdesmit ceturtā gada decembra septiņpadsmitajā dienā.

Eiropas enerģētikas hartas nolīguma pielikumi

1. pielikums EM

Energomateriāli un produkti

(saskaņā ar 1(4))

Atomenerģētika

26.12. Urāna vai torija rūdas un koncentrāti

26.12.10. Urāna rūdas un koncentrāti

26.12.20. Torija rūdas un koncentrāti

28.44. Radioaktīvie ķīmiskie elementi un radioaktīvie izotopi (ieskaitot "*fissile un fertile*" ķīmiskos izotopus un savienojumus) un to savienojumi, maisījumi un nogulsnes, kas satur šos produktus)

28.44.10. Dabiskais urāns un tā savienojumi

28.44.20. Ar U235 bagātinātais urāns un tā savienojumi, plutonijs un tā savienojumi

28.44.30. Urāns ar samazinātu U235 daudzumu un tā savienojumi, torijs un tā savienojumi

28.44.40. Citi nekā iepriekš minētie radioaktīvie elementi un izotopi un radioaktīvie savienojumi

28.44.50. Kodolreaktoru izmantotie kurināmā elementi, kārtidži

28.45.10. Smagais ūdens (deiterija/smagā ūdeņraža oksīds)

Ogles, dabas gāze, nafta un naftas produkti, elektroenerģija

27.01. Ogles, briketes un līdzīgi cietā kurināmā veidi, kas ražoti no oglēm

27.02. Brūnogles, neatkarīgi no uzglabāšanas veida

27.03. Kūdra, ieskaitot kūdras pakaišus, neatkarīgi no tā, vai uzkrāta vai nē

27.04. Kokss un semikokss vai ogle, kas iegūtas no brūnoglēm un kūdras, neatkarīgi no tā, vai uzkrātas vai nē

27.05. Akmeņogļu gāze, ūdens gāze, ģeneratoru gāze un līdzīgas gāzes, izņemot naftas gāzi un gāzveidīgos ogļūdeņražus

27.06. No ogļēm, brūnoglēm vai kūdras destilēts gudrons un citas minerālūdas, neatkarīgi no tā, vai tās dehidrētas vai daļēji destilētas

27.07. Ogļu rūdas, augstas t° destilācijas ceļā iegūtas eļļas un citi produkti, līdzīgi produkti, kuros aromātisko sastāvdaļu svars pārsniedz nearomātisko sastāvdaļu svaru (piemēram, benzols, naftalīns, citi aromātiskie hidrokarbonātu savienojumi, fenoli, u.c.)

27.08. Darva un darvas kokss, kas iegūts no ogļu rūdas vai citām minerālvielām

27.09. Naftas eļļas un citas eļļas, kas iegūtas no bitumena materiāliem, jēlnafta

27.10. Naftas eļļas un citas eļļas, kas iegūtas no bitumena materiāliem, izņemot jēlnaftu

27.11. Naftas gāzes un citi gāzveidīgie hidrokarbonāti: sašķidrinātā veidā -

dabas gāze

propāns

butāns

etilēns, propilēns, butilēns un butadiens gāzveidā -

dabas gāze

citi

27.13. Naftas kokss, naftas bitumens un citi naftas eļļu atlikumi vai no bitumena minerāliem iegūto eļļu atlikumi

27.14. Bitumens un asfalts, bitumena vai degakmens un gudrona smiltis, asfaltīti

27.15. Bitumena savienojumi, kam pamatā dabiskais asfalts, dabiskais bitumens, naftas bitumens, minerālūda vai minerāldarva (piemēram, bitumena mastika)

27.16. Elektroenerģija

Citi enerģijas veidi

29.05.11. Metanols

44.01. Malka, kluči, zari, malkas saiņi un līdzīgas formas, dēļi un atlikumi, zāģu skaidas, koka atkritumi, neatkarīgi no tā, vai uzkrāti vai nē, kluču, brikešu, granulu vai līdzīgās formās

44.02. Kokogles, neatkarīgi no tā, vai uzkrātas vai nē

Energomateriāli un produkti

(saskaņā ar 1(4). paragrāfu)

Pielikumā uzskaitīti energomateriāli un produkti, uz kuriem attiecas Enerģētikas Hartas Nolīgums.

2. pielikums NI

Energomateriāli un produkti, uz kuriem neattiecas termins "Ekonomiskās aktivitātes enerģētikā"

(saskaņā ar 1(5))

27.07. Eļļas un citi ogļū darvas augsttemperatūras destilācijas produkti, līdzīgi produkti, kuros aromātisko sastāvdaļu īpatsvars pārsniedz nearomātisko sastāvdaļu īpatsvaru (piemēram, benzols, toluols, ksilols, naftalīns, citi aromātisko ogļūdeņražu maisījumi, fenoli, u.c.)

44.01. Kurināmā koksne balķu, pagaļu, zaru, žagaru u.c. līdzīgu formu veidā

44.02. Kokogles (ieskaitot - no gliemežvākiem un riekstiem), arī krājumu veidā.

3. pielikums TRM

Paziņojums un pārejas perioda beigas

(saskaņā ar 5 (4))

(1) Katrai Līgumslēdzējpusēi jāpaziņo Sekretariātam visi tās uzsāktie, ar tirdzniecību saistīti investīciju pasākumi, kuri nav saskaņā ar 5. paragrāfu:

(a) 90 dienas pēc šī Līguma stāšanās spēkā, ja Līgumslēdzējpusē ir GATT locekle, vai

(b) 12 mēnešus pēc šī Līguma stāšanās spēkā, ja Līgumslēdzējpusē nav GATT locekle.

Par šādiem ar tirdzniecību saistītiem vispārējiem vai konkrētiem investīciju pasākumiem jāziņo, vienlaicīgi minot to galvenās pazīmes.

(2) Gadījumā, ja ar tirdzniecību saistīti investīciju pasākumi notiek pēc amatpersonu ieskata, par katru atsevišķo gadījumu ir jāziņo. Nav nepieciešamība atklāt informāciju, kura radītu iepriekšējus spriedumus par noteiktu uzņēmumu likumīgajām komerciālajām interesēm.

(3) Katrai Līgumslēdzējpusēi jālikvidē 1. punktā minētie ar tirdzniecību saistītie investīciju pasākumi:

(a) divu gadu laikā no šī Līguma stāšanās spēkā, ja Līgumslēdzējpusē ir GATT locekle;

(b) trīs gadu laikā no šī Līguma stāšanās spēkā, ja Līgumslēdzējpusē nav GATT locekle.

(4) 3.punktā minētajā laika posmā Līgumslēdzējpusē nemaina nevienu no I. punktā minēto ar tirdzniecību saistītā pasākuma nosacījumu, kuri bija spēkā brīdī, kad šis Līgums stājās spēkā, tādā veidā, ka tas palielinātu nesavienojamību ar šī Līguma 5. panta nosacījumiem.

(5) Neskatoties uz 4. punkta nosacījumiem, nolūkā nenostādīt neizdevīgā stāvoklī nodibinātos uzņēmumus, kuri piedalās ar tirdzniecību saistītos investīciju pasākumos, Līgumslēdzējpusē var piemērot pārejas perioda laikā tādu pašu ar tirdzniecību saistītu investīciju pasākumu jaunai investīcijai, gadījumos, kad:

(a) šādas investīcijas produkts ir līdzīgs iepriekšējās investīcijas rezultātā radīto uzņēmumu produktam;

(b) tas ir nepieciešams, lai izvairītos no konkurences nosacījumu izkropļošanas starp jauno investīciju rezultātā radītajiem uzņēmumiem un iepriekšējo investīciju rezultātā nodibinātajiem uzņēmumiem.

Par jebkuru ar tirdzniecību saistīto investīcijas pasākumu piemērošanu jaunai investīcijai jāziņo Sekretariātam. Šādiem ar tirdzniecību saistīto investīcijas pasākuma nosacījumiem jābūt vienādiem pēc to konkurences efekta ar jau esošiem uzņēmumiem piemērojamiem nosacījumiem, un tiem jābeidzas vienā laikā.

(6) Ja valsts vai Reģionālā ekonomiskās integrācijas organizācija pievienojas šim Līgumam pēc tam, kad tas ir stājies spēkā:

(a) 1. un 2. punktā minētie paziņojumi jāveic līdz vēlākajam 1. punktā minētajam datumam vai arī brīdī, kad tā paziņo par gatavību pievienoties Nolīgumam, kā arī;

(b) pārejas periods beidzas pēdējā no 3. punktā minētajiem datumiem vai arī datumā, kurā Līgums kļūst saistošs konkrētajai valstij vai Reģionālajai ekonomiskās integrācijas organizācijai.

4. pielikums N

Līgumslēdzēju saraksts, kuras pieprasa, lai tranzītā būtu iesaistītas vismaz trīs atsevišķas teritorijas

(saskaņā ar 7(10)(a))

1. Kanāda un Amerikas Savienotās Valstis.

5. pielikums VC

Līgumslēdzēju saraksts, kuras brīvprātīgi uzņēmušās saistības saskaņā ar 10(3)

(saskaņā ar 10(6))

6. pielikums ID

Līgumslēdzēju saraksts, kuras neļauj Investoram vēlāk pārsūdzēt tiesas lēmumu Starptautiskajā Arbitrāžā saskaņā ar 26. pantu

(saskaņā ar 26(3)(b)(i))

1. Austrālija
2. Azerbaidžāna
3. Bulgārija
4. Ungārija
5. Grieķija
6. Eiropas Savienība
7. Īrija
8. Spānija
9. Itālija
10. Kazahija
11. Kanāda
12. Kipra
13. Norvēģija
14. Polija
15. Portugāle
16. Krievijas Federācija
17. Rumānija
18. Slovēnija
19. ASV
20. Horvātija
21. Čehija
22. Somija

23. Zviedrija

24. Japāna

7. pielikums IA

Līgumslēdzēju saraksts, kuras neatļauj Investoram iesniegt prasību par 10(1). paragrāfa pēdējā punktā minētā strīda izskatīšanu Starptautiskajā Arbitrāžā

(saskaņā ar 26.(3)(c) paragrāfu)

1. Austrālija
2. Kanāda
3. Ungārija
4. Norvēģija

8. pielikums P

Īpaša iekšējo strīdu atrisināšanas kārtība

(saskaņā ar 27(3)(I))

I daļa

1. Kanāda
2. Austrālija

II daļa

(1) Gadījumos, kad, pasludinot spriedumu arbitrāžas tiesa konstatē, ka reģionālās vai vietējās varas iestāžu un Līgumslēdzējpusēs (tālāk tekstā Atbildīgās puses) darbība neatbilst Nolīguma nosacījumiem, Līgumslēdzējpusē savā rīcībā esošo pilnvaru robežās nodrošina Nolīguma nosacījumu ievērošanu.

(2) Atbildīgā puse 30 dienu laikā no lēmuma pieņemšanas brīža piestāda Sekretariātam rakstisku paziņojumu par saviem nodomiem, lai nodrošinātu Nolīguma ievērošanu. Sekretariāts pēc iespējas drīzākajā laikā, bet ne vēlāk kā līdz Hartas Konferences sēdei piestāda šo paziņojumu Hartas Konferencē. Ja Atbildīgā puse praktiski nav spējīga nodrošināt ievērošanu nekavējoties, tai būs piemērots laika periods to izdarīt. Piemēroto laika periodu noteiks abas strīdu uzturošās puses. Gadījumā, ja vienošanās par laika periodu netiek panākta, Atbildīgā puse piedāvā tā noteikšanu Harta Konferencē.

(3) Gadījumos, kad Atbildīgā puse nevar nodrošināt šī piemērotā laika perioda nosacījumu ievērošanu, tā, pēc citas strīdu uzturošās Līgumslēdzējpusēs lūguma (tālāk tekstā Cietušā puse), tiecas vienoties par kompensāciju Cietušai pusei, lai atrisinātu strīdu uz abpusēji pieņemamiem nosacījumiem.

(4) Ja nav panākta vienošanās par pieņemamu kompensāciju 20 dienu laikā pēc Cietušās puses paziņojuma, tā ar Hartas Konferences atļauju var nepildīt citus Nolīguma nosacījumus, ko tā uzskata par adekvātiem tiem, kas netiek pildīti attiecībā pret šo Pusi līdz laikam, kad Puses nebūs atrisinājušas strīdu vai kad neatbilstība tiks novērsta.

(5) Izskatot, kādas saistības neievērot, Cietušā puse pielieto šādus principus un procedūras:

(a) Cietušai pusei pirmām kārtām jāpārtrauc saistību izpilde pēc tiem nosacījumu punktiem, kuros arbitrāžas tiesa šī Nolīguma ietvaros konstatējusi pārkāpumus.

(b) Ja Cietušā puse uzskata, ka šo punktu nosacījumu nepildīšana ir nelietderīga, tā var nepildīt citos punktos noteiktās saistības. Ja Cietušā puse pieņem lēmumu piemērot šā apakšpunkta nosacījumus saistību nepildīšanai, tā izklāsta to principus savā pieprasījumā Hartas Konferencei.

(6) Pēc Atbildīgās puses nosūtītā prasījuma Cietušajai pusei un arbitrāžas tiesas priekšsēdētājām, kas pieņēmis spriedumu, tiesa nosaka vai pieņemama Cietušās puses saistību neievērošana un kādā mērā. Ja Arbitrāžas tiesu nav iespējams sasaukt vēlreiz, tad lēmums jāpieņem vienam vai vairākiem tiesnešiem, kurus nozīmējis ģenerālsekretārs. Lēmums šajā pantā minētajos gadījumos jāpasludina 60 dienu laikā no prasījuma iesniegšanas brīža arbitrāžas tiesā vai kā to nosaka ģenerālsekretārs. Saistību izpilde netiks pārtraukta līdz galīgā lēmuma pieņemšanai, kura ievērošana būs obligāta.

(7) Jebkuru saistību nepildīšanas gadījuma attiecībā pret Atbildīgo pusi Cietusī puse darbosies tā, lai nelabvēlīgi neietekmētu jebkuras citas Līgumslēdzējpusēs tiesības.

9. pielikums G

Izņēmumi un noteikumi, kuri regulē GATT un ar to saistīto nolikumu piemērošanu

(saskaņā ar 29.(2)(a) paragrāfu)

(I) Sekojoši 1947 GATT un ar to saistītie dokumenti netiks piemēroti pēc 29 (2) (a):

(a) Pamatvienošanās par Tirdzniecību un Tarifiem.

II. Atlaižu saraksti (un saraksti Pamatvienošanās par tarifiem un Tirdzniecību).

IV. Speciāli nosacījumi, kas attiecināmi uz kinofilmām.

XV. Darbības ar valūtu.

XVIII. Valdības atbalsts ekonomiskajā attīstībā.

XXII. Konsultācijas.

XXIII. Priekšrocību anulēšana vai ierobežošana.

XXV. Līgumslēdzēju sadarbība.

XXVI. Pieņemšana, spēkā stāšanās un reģistrācija.

XXVII. Darbības apturēšana vai priekšrocību atcelšana.

XXVIII. Sarakstu izmaiņa.

XXVIII. Pārrunas par tarifiem.

XXIX. Vienošanās un Havannas statūtu savstarpējās attiecības.

XXX. Labojumi.

XXXI. Izstāšanās no vienošanās.

XXXII. Līgumslēdzējpusēs.

XXXIII. Pievienošanās.

XXXV. Līguma nepiemērošana starp atsevišķām Līgumslēdzējpusēm.

XXXVI. Mērķi un principi.

XXXVII. Saistības.

XXXVIII. Kopējās darbības.

Pielikums H attiecas uz XXVI pantu.

Pielikums I - Skaidrojumi un papildinājumi (attiecas uz augstākminētajiem GATT punktiem).

Lēmumi par aizsardzības un attīstības līdzekļiem.

Savstarpējā saprašanās jautājumos par paziņošanu, konsultācijām, strīdu izšķiršanu un novērošanu.

(b) Ar GATT saistītie dokumenti.

(i) Vienošanās par tehniskajiem ierobežojumiem tirdzniecībā (kodekss par standartiem).

Preambula (1., 8., 9. punkts).

1.3 Kopējie nosacījumi.

2.4.6 Tehnisko normu un standartu sagatavošana, pieņemšana un piemērošana no centrālo valdības iestāžu puses.

10.6 Informācija par tehniskām normām un standartiem un sertifikācijas sistēmām.

11. Tehniskā sadarbība.

12. Speciāla un diferencēta attieksme pret jaunattīstības valstīm.

13. Komiteja par tehniskajiem ierobežojumiem tirdzniecībā.

14. Konsultācijas un strīdu izšķiršana.

15. Nobeiguma nosacījumi (izņemot 15.5 nu 15.13)

Pielikums 2 - Tehnisko ekspertu grupas.

Pielikums 3 - Ekspertu komisijas.

(ii) Vienošanās par valsts iepirkumu,

(iii) Vienošanās par VI, XVI un XXMI pantu skaidrojumu un piemērošanu (Subsidējošie un kompensējošie pasākumi).

10. Eksporta subsīdijas atsevišķām izejvielām.

12. Konsultācijas.

13. Samierināšana un strīdu izšķiršana,

14. Attīstības valstis.

16. Subsīdiju un kompensējošo pasākumu komitejas.

17. Samierināšana.

18. Strīdu izšķiršana.

19.2 Pieņemšana un pievienošanās.

19.4 Spēkā stāšanās.

19.5(a) Atbilstība nacionālajai likumdošanai.

19.6 Komiteju apskats.

19.7 Labojumi.

19.8 Izstāšanās no vienošanās.

19.9 Vienošanās nepiemērošana starp atsevišķām to parakstījušām pusēm.

19.11 Sekretariāts.

19.12 Nodošana glabāšanā.

19.13 Reģistrācija.

(iv) Vienošanās par VII panta piemērošanu (muitas novērtēšana)

1.2(b)(iv) Darījuma vērtība.

11.1 Muitas vērtības noteikšana.

14. Nosacījumu piemērošana (otrais pielikums).

18. Institūcijas (muitojamās preces vērtējums).

19. Konsultācijas.

20. Strīdu izšķiršana.

21. Speciāla un diferencēta attieksme pret jaunattīstības valstīm.

22. Pieņemšana un pievienošanās.

24. Spēkā stāšanās.

25.1 Nacionālās likumdošanas atbilstība.

26. Pārskatīšana.

27. Labojumi.

28. Izstāšanās no vienošanās.

30. Nodošana glabāšanā.

31. Reģistrācija.

Pielikums II - Tehniskā komiteja muitojamās preces vērtējumam.

Pielikums III - *Ad hoc* ekspertu grupas.

Vienošanās protokols par VII panta piemērošanu (izņemot 1.7 1.8; ar nepieciešamo ievada tekstu par atbilstību).

(v) Vienošanās par importa licencēšanu,

I .4 Vispārējie nosacījumi (jaunākie piedāvājumi).

2.2 Automātiskā importa licencēšana.

4. Institūcijas, konsultācijas un strīdu izšķiršana.

5. Beigu nosacījumi.

(vi) Vienošanās par VI panta piemērošanu (antidempinga kodekss).

13. Attīstības valstis.

14. Antidempinga prakses komiteja.

15. Konsultācijas, samierināšana un strīdu izšķiršana.

16. Beigu nosacījumi (izņemot 1. un 3. punktu),

(vii) Vienošanās par liellopu gaļu.

(viii) Starptautiskā vienošanās par tirdzniecību ar piena produktiem.

(ix) Vienošanās par civilo aviotehniku.

(x) Deklarācija par tirdzniecības pasākumiem, ko piemēro nodokļu vienmērīga maksājuma balansa uzturēšanai.

(c) Visi citi GATT vai ar to saistīto dokumentu nosacījumi, kas attiecas:

(i) valdības palīdzība un režīms jaunatīstības valstīm ekonomiskajā attīstībā, izņemot 1979.gada 28. novembra Lēmuma (L/4903) punktus (1) - (4) par diferencēta un atvieglota režīma piemērošanu atkarībā no attīstības valstu piedalīšanās un tā rakstura;

(ii) speciālistu komiteju vai citu palīgorgānu nodibināšana un darbošanās;

(iii) parakstīšana, pievienošanās, spēkā stāšanās, izstāšanās, nodošana glabāšanai un reģistrācija.

(d) Visas vienošanās, lēmumi, skaidrojumi vai citi kopīgi pasākumi saistībā ar nosacījumiem, kas minēti (a) - (c) apakšpunktos.

(2) Līgumslēdzējpusēs piemēros "Tirdzniecības noteikumu deklarāciju par maksājumu balansa līdzsvara nodrošināšanu", attiecībā pret citām Līgumslēdzējpusēm, kas nav GATT dalībvalstis, tādā mērā, kā to nosaka citi šī Nolīguma nosacījumi.

(3) Attiecībā uz paziņojumiem, ko nosaka 29(2)(a):

(a) Līgumslēdzējpusēs, kas nav GATT vai ar to saistīto dokumentu Dalībpusēs, paziņo sekretariātam. Sekretariāts izplata paziņojuma kopijas starp visām Līgumslēdzējpusēm. Paziņojuma teksts jāstāda vienā no Nolīguma autentiskajām valodām. Pavaddokumenti var būt tikai Līgumslēdzējpusēs valodā;

(b) šādas prasības nav piemērojamas pret Līgumslēdzējpusēm, kas ir GATT vai ar to saistīto dokumenta Dalībpusēs un kas uzstāda savas prasības pret paziņojumu.

(4) Tirdzniecību ar kodolmateriāliem var regulēt EEH konferences nobeiguma akta Deklarācijās, kas attiecas uz šo punktu, minētās vienošanās.

10. pielikums TFU

Par tirdzniecības līgumiem starp valstīm, kuras bija PSRS sastāvā

(saskaņā ar 29.(2)(b) punktu)

(1) Par jebkuru 29(2)(b) punktā aprakstīto vienošanos Līgumslēdzējpusēs valstis vai to pilnvarotas struktūras, kuras ir izteikušas gatavību pievienoties Nolīgumam, rakstiskā formā paziņo Sekretariātam:

(a) attiecībā uz spēkā esošo vienošanos - trīs mēnešus pēc datuma, kurā pirmā no pusēm paraksta Nolīgumu vai iesniedz savu pievienošanās aktu glabāšanā, bet ne vēlāk kā 6 mēnešus pēc parakstīšanas vai iesniegšanas glabāšanai; un

(b) attiecībā uz vienošanos, kura stājas spēkā pēc (a) apakšnodalījā minētā datuma, - pietiekami ilgi pirms tās stāšanās spēkā citām valstīm vai Reģionālajām ekonomiskās integrācijas organizācijām, kuras ir parakstījušas vai pievienojušas šim Nolīgumam (tālāk - ieinteresētās puses), ar nolūku dot iespēju pārskatīt vienošanos un sniegt savus

komentārus citām Līgumslēdzējpusēm un Hartas konferencei vēl pirms vienošanās stāšanās spēkā.

(2) Ziņojumā jāiekļauj -

(a) vienošanās oriģinālo tekstu kopijas visās valodās, kurās tas parakstīts,

(b) specifisko enerģētisko materiālu un produktu apraksts, uz kuriem vienošanās attiecas un, kurš sastādīts saskaņā ar Pielikumu EM;

(c) apstākļu izskaidrojumam, kuri padara vienošanās pusēm neiespējamu vai neizdevīgu pilnīgu atsevišķu GATT un ar to saistīto nosacījumu piemērošanu (šo piemērošanu nosaka 29 (2) (a));

(d) katras Līgumslēdzējpusēs pieņemtie pasākumi saistībā ar apstākļiem, kuri aprakstīti (c) apakšnodaļā;

(e) pušu programmu apraksts, kuras veidotas, lai samazinātu un galīgi likvidētu neatbilstību starp vienošanos un GATT nosacījumiem;

(3) Puses, kas noslēgušas vienošanos saskaņā ar šī paragrāfa 1. punktu, dod iespēju visām leinteresētajām pusēm diskutēt par šo vienošanos, kā arī apsver ieinteresēto pušu ierosinājumus. Pēc jebkuras no ieinteresēto pušu pieprasījuma vienošanos izskata Hartas konference kas var pieņemt attiecīgas rekomendācijas.

(4) Hartas konferencei periodiski jāpārskata 1. punktā minēto vienošanos īstenošana un virzība neatbilstību likvidēšanā starp GATT un ar to saistīto nolikumu nosacījumiem, kas piemēroti saskaņā ar 29(2)(a), un attiecīgo vienošanos nosacījumiem. Pēc jebkuras no ieinteresēto pušu pieprasījuma, Hartas konference var pieņemt attiecīgās rekomendācijas.

(5) Īpašos gadījumos var tik atļauts, ka 29(2)(b) minētā vienošanās stājas spēkā bez paziņojuma un konsultēšanās saskaņā ar (1)(b) un (2) un (3), pie nosacījuma, ja paziņojums tiek sniegts un iespēja konsultācijai tiek piedāvāta nekavējoties. Tomēr tādā gadījumā Pusēm jāpaziņo tās teksts saskaņā ar (2) (a) paragrāfu nekavējoties pēc tā stāšanās spēkā,

(6) Līgumslēdzējpusēs, karas ir vai kļūs par 29(2)(b) minētās vienošanās pusēm, apņemas ierobežot neatbilstību ar GATT un ar to saistītajiem nolikumiem, kuru piemērošanu nosaka 29(2)(b), atstājot tikai tās atšķirības, kuras ir nepieciešamas, lai piemērotos īpašiem apstākļiem vienošanās izpildes gaitā, lai pēc iespējas atbilstu GATT nolikumiem.

Līgumslēdzējpusē apņemas izmantot visus līdzekļus, lai ņemtu vērā ieinteresēto pušu, kā arī visas Hartas Konferences rekomendācijas.

11. pielikums D

Pagaidu nosacījumi ar tirdzniecību saistīto strīdu atrisināšanai

(saskaņā ar 29(7))

(1) (a) Savstarpējās attiecībās Līgumslēdzējpusēs pieliek visas pūles, lai atrisinātu jebkurus strīdus, kas varētu ietekmēt tirdzniecībā pielietojamo (saskaņā ar (5) un (29)) nosacījumu ievērošanu.

(b) Līgumslēdzējpusē var konsultēties ar jebkuru citu Līgumslēdzējpusi jautājumā, kas, pēc tās domām, varētu būtiski ietekmēt 5. un 29. pantā noteiktos tirdzniecībā piemērojamos nosacījumus. Līgumslēdzējpusē, kura lūdz konsultēt, sniedz iespējami plašāku informāciju par jautājumu, kas ir strīdus subjekts, un norāda tos Nolīguma 5. un 29. panta un GATT un ar to saistīto dokumentu nosacījumus, kas, pēc tās uzskata, attiecas uz šo jautājumu. Saskaņā ar šo punktu Sekretariātam paziņo par lūgumu pēc konsultācijas, kas periodiski informē Līgumslēdzējpusēs par sagaidāmajām konsultācijām.

(c) Līgumslēdzējpusēs attieksmei pret jebkuru konfidenciālu vai kāda īpašumā esošu informāciju, uzkatītu par tādu, ienākošu rakstveida lūguma formā vai kā atbilde uz to vai ienākošu konsultācijas gaitā, jābūt tādai pašai kā Līgumslēdzējpusēi, kas sniedz šo informāciju.

(d) Risinot jautājumus, kas, pēc Līgumslēdzējpusēs domām, ietekmē 5. un 29. pantā noteikto tirdzniecības

nosacījumu ievērošanu attiecībās starp šo un citu Līgumslēdzējpusi, Līgumslēdzējpusēs, piedaloties konsultācijās vai jebkādos citos strīdu izšķiršanas pasākumos, izvairās pieņemt lēmumus, kas varētu nelabvēlīgi ietekmēt citu Līgumslēdzēju tirdzniecību.

(2) (a) Ja 60 dienu laikā no lūguma saņemšanas konsultācijai, minētai (1)(b), Līgumslēdzējpusēs nav atrisinājušas strīdu vai piekritušas risināšanā izmantot starpniecību, arbitrāžu vai kādu citu metodi, jebkura no Līgumslēdzējpusēm var iesniegt Sekretariātā rakstisku lūgumu par ekspertu komisijas izveidošanu saskaņā ar (b) - (f) apakšpunktiem. Savā lūgumā Līgumslēdzējpusē jāizklāsta strīda lietas būtība un jānorāda, kādi 5. un 29.pantu un GATT un ar to saistīto dokumentu nosacījumi, pēc tās domām, uz to attiecas. Sekretariāts nekavējoši nosūta lūguma kopijas visām Līgumslēdzējpusēm.

(b) Strīda atrisināšanas laikā tiek ņemtas vērā citu Pušu intereses. Jebkura cita Līgumslēdzējpusē, kas būtiski ieinteresēta lietā, ir tiesības būt uzklusītai ekspertu komisijā un iesniegt tai rakstisku ziņojumu pie noteikuma, ka strīdā iesaistītās Līgumslēdzējpusēs un Sekretariāts ir saņēmis ieinteresētību apliecināšanu iesniegumu pirms komisijas nozīmēšanas datuma, kā to nosaka apakšpunkts (c).

(c) Ekspertu komisija tiek uzskatīta par nodibinātu 45 dienas pēc Līgumslēdzējpusēs rakstveida lūguma iesniegšanas sekretariātā saskaņā ar apakšpunktu (a).

(d) Ekspertu komisijas sastāvs ir trīs locekļi, kuru izvēli saskaņā ar 7.pantā minēto sarakstu nosaka Ģenerālsēkretārs. Izņēmuma gadījumos, Līgumslēdzējpusēm savstarpēji vienojoties, komisijas locekļi nebūs Līgumslēdzējpusēs valsts un Reģionālās Ekonomiskās Integrācijas Organizācijas dalībvalstu pilsoņi, kas iesaistīti strīdā vai kuri snieguši paziņojumu par ieinteresētību saskaņā ar (b) apakšpunktu.

(e) Desmit darba dienu laikā Līgumslēdzējpusēs var ietekmēt komisijas locekļu nozīmēšanu, vēlāk neiesniedzot protestu, izņemot piespiedu gadījumus.

(f) Ekspertu komisijas locekļi neietekmēsies vai centīsies neietekmēties no jebkādas valsts vai citas organizācijas. Katra Līgumslēdzējpusē apņemas cienīt šos principus un necenšas ietekmēt ekspertu komisijas locekļus uzdevuma izpildē. Komisijas locekļi tiks izvēlēti tā, lai nodrošinātu to neatkarību un, lai komisijas rīcībā būtu pietiekama profesionālās pieredzes un sagatavotības daudzveidība.

(g) Nekavējoši pēc ekspertu komisijas nodibināšanas Sekretariāts izziņo to Līgumslēdzējpusēm.

(3) (a) Hartas konference apstiprina ekspertu komisijas darba procedūras kārtību saskaņā ar šo pielikumu. Procedūras kārtībai pēc iespējas jābūt līdzīgai GATT un ar to saistīto dokumentu procedūras noteikumiem. Ekspertu komisijai ir tiesības pieņemt papildus procedūras noteikumus, ja tie nav pretrunā ar Hartas Konferences un šajā pielikumā noteiktajiem. Lietas izskatīšanas laikā komisijā strīdā iesaistītai Līgumslēdzējpusē un jebkurai ieinteresētai Līgumslēdzējpusē, kas par to ziņojusi noteiktā kārtībā, (saskaņā ar (2)(b)) ir tiesības uz vismaz vienu noklausīšanos komisijā un rakstisku materiālu iesniegšanu. Strīdā iesaistītajām Līgumslēdzējpusēm ir tiesības rakstiskā formā iesniegt pretargumentus. Ekspertu komisija var apmierināt citas Līgumslēdzējpusēs, kas informējuši par savu ieinteresētību, prasību piekļūt jebkuram rakstiskam ziņojumam ar Līgumslēdzējpusēs, kas snieguši ziņojumu, atļauju.

Darbam komisijā piemīt, konfidenciāls raksturs. Komisija objektīvi izvērtē iesniegtos materiālus, arī strīda apstākļus un tirdzniecībā pielietoto pasākumu atbilstību 5. un 29. pantu nosacījumiem. Pildot savas funkcijas, komisija konsultējas ar strīdā iesaistītajām Līgumslēdzējpusēm un dod iespēju abpusēji pieņēmamam risinājumam. Ja strīdā iesaistītās puses nespēj vienoties, komisijas lēmums tiek balstīts uz Līgumslēdzēju pieņemumu un ziņojumu pamata. Ekspertu komisija izmantos skaidrojumus pēc GATT un ar to saistīto dokumentu nosacījumiem GATT ietvaros un nepastāvēs uz neatbilstību starp Nolīguma 5. un 29.pantu un to piemērošanu Līgumslēdzējpusē, kas ir GATT locekle pret citu GATT locekli un, pielietojamajiem GATT un ar to saistīto dokumentu nosacījumiem.

Ja strīdā iesaistītās Līgumslēdzējpusēs savstarpēji nevienojas, visas komisijas procedūras, arī galīgā lēmuma pasludināšana jāveic 180 dienās no komisijas nodibināšanas brīža, bet procedūras nepabeigtība šī termiņa laikā nevar ietekmēt komisijas galīgā lēmuma ticamību.

(b) Pati komisija nosaka savu jurisdikciju, tāds nosacījums ir galīgs un obligāts. Jebkādas iebildes no strīdā iesaistītās Līgumslēdzējpusēs, ka tāds vai cits strīds nav komisijas kompetencē, izskata komisija, kura izlemj, vai iebildumi tiks uzskatīti par papildjautājumu vai pievienojami kā lietas apstākļi.

(c) Gadījumos, kad jāizveido divas vai vairākas komisijas pēc būtības līdzīgu strīdu atrisināšanai, Ģenerālsēkretārs, pēc visu strīdā iesaistīto pušu piekrišanas, var nozīmēt kopēju komisiju.

(4) (a) Izskatot pretargumentus, ekspertu komisija piedāda strīdā iesaistītajām Līgumslēdzējpusēm savu rakstiskā ziņojuma projektu, ietverot fakta konstatāciju un īsu strīdā iesaistīto Līgumslēdzējpusu pieņēmumu izklāstu. Strīdā iesaistītajām Līgumslēdzējpusēm ir iespējas iesniegt rakstiskas iebildes komisijas noteiktajā termiņā.

Pēc noteiktā datuma iebildumu iesniegšanai Ekspertu komisija strīdā iesaistītajām Līgumslēdzējpusēm piedāda rakstisku pagaidu ziņojumu, kas sastāv no aprakstošās daļas, piedāvātā risinājuma un komisijas lēmuma. Komisijas noteiktajā termiņā strīdā iesaistītā Līgumslēdzējpusē var iesniegt rakstisku lūgumu pārskatīt noteiktus pagaidu ziņojuma aspektus līdz galīgā lēmuma pieņemšanai. Līdz galīgā lēmuma pieņemšanai komisija pēc sava ieskata var tikties ar strīdā iesaistītajām Līgumslēdzējpusēm, lai izskatītu lūgumā minētos jautājumus.

Izdoto gala atskaiti komisija nekavējoties nosūta Sekretariātam un strīdā iesaistītajām Līgumslēdzējpusēm. Pie pirmās iespējas Sekretariāts gala atskaiti, kopā ar visiem rakstveida paskaidrojumiem, ko strīdā iesaistītā Līgumslēdzējpusē vēlas pievienot, izplata visām Līgumslēdzējpusēm.

(b) Ja komisija nolemj, ka Līgumslēdzējpusē pieņemtā vai saglabātā darbība neatbilst 5. un 29.pantam un GATT un ar to saistītajiem dokumentiem, piemērojamiem saskaņā ar 29. pantu, komisija savā gala ziņojumā var ieteikt Līgumslēdzējpusi atteikties vai izmainīt šo darbību.

(c) Ekspertu komisijas ziņojumu pieņem Hartas Konference. Lai Hartas Konferencei būtu pietiekami laika ziņojuma izskatīšanai, tā nedrīkst to pieņemt ātrāk kā 30 dienas no brīža, kad Sekretariāts iesniedzis to Līgumslēdzējpusēm. Līgumslēdzējpusē, kurām ir iebildes pret komisijas gala ziņojumu, iesniedz tās rakstiskā formā ne vēlāk kā 10 dienas pirms gala ziņojumu lēmuma pieņemšanai izskata Hartas Konference, bet Sekretariāts nekavējoši izsūta iebildes visām Līgumslēdzējpusēm. Strīdā iesaistītajām Līgumslēdzējpusēm un Līgumslēdzējpusēm, kas paziņojušas par savu ieinteresētību saskaņā ar apakšpunktu (2) (b), ir tiesības piedalīties komisija ziņojuma izskatīšanā Hartas Konferencē, un to domas tiek protokolētas pilnā apjomā.

(d) Strīda efektīvas atrisināšanas priekšnoteikums ir nekavējoša Hartas Konferences lēmuma izpilde attiecībā uz komisijas ziņojumu.

Līgumslēdzējpusē, uz kuru attiecas Hartas Konferences lēmums vai rekomendācijas, informē Hartas Konferenci par nodomu izpildīt lēmumu vai rekomendāciju. Ja nav, iespējama nekavējoša izpilde, Līgumslēdzējpusē izskaidro Hartas Konferencei neizpildīšanas iemeslus, kas nosaka saprātīgus izpildes termiņus. Strīdu atrisināšana virzīta uz pasākumu izmaiņu vai atcelšanu, kas ir pretrunā ar šiem nosacījumiem.

(5) (a) Ja Līgumslēdzējpusē šī saprātīgā termiņa laikā nav izpildījusi Hartas Konferences lēmumu vai rekomendācijas par ekspertu komisijas ziņojumu, tad strīdā iesaistītā Līgumslēdzējpusē, kas šīs neizpildīšanas rezultāta cieš zaudējumus, var iesniegt Līgumslēdzējpusē rakstisku lūgumu par sarunu uzsākšanu abpusēji pieņemamas kompensācijas saskaņošanai. Līgumslēdzējpusē, kas saņēmusi šādu lūgumu, nekavējoties uzsāk sarunas.

(b) Ja Līgumslēdzējpusē, kas nepilda lēmumu, atsakās uzsākt sarunas un ja Līgumslēdzējpusē 30 dienu laikā pēc lūguma iesniegšanas par sarunu uzsākšanu nav spējīgas vienoties, Cietušā Puse var iesniegt Hartas Konferencei rakstisku lūgumu atļaut pārtraukt saistību izpildi pēc 5. un 29. panta attiecībā pret Līgumslēdzējpusi lēmuma nepildītāju.

(c) Hartas Konference var atļaut Līgumslēdzējpusē, kas cieš zaudējumus, nepildīt savas saistības pret Līgumslēdzējpusi lēmuma nepildītāju attiecībā uz tādiem 5. un 29. un GAAT un ar to saistīto dokumentu nosacījumiem, kādus tā uzskata par par ekvivalentiem dotajos apstākļos.

(d) Saistību nepildīšana ir pagaidu darbība un tiek piemērota tikai līdz brīdim, kad atceļ darbību, kas radījusi pretrunas 5. un 29. panta nosacījumiem, vai kad tiek pieņemts abpusēji izdevīgs risinājums.

(6) (a) Saistību nepildīšanas gadījumā Cietusī Puse informē Līgumslēdzējpusi nepildītāju, kādi varētu būt tie nosacījumi, kurus puse domā neievērot. Ja Līgumslēdzējpusē lēmuma nepildītāja iesniedz Ģenerālsēkretāram rakstisku iebildumu pret neizpildīto saistību apjomu, kas tai pienākas no Cietušās Puses, tad šāda iebilde iesniedzama arbitrāžā, kā tas noteikts zemāk.

Piedāvātā saistību nepildīšana tiek atlikta līdz arbitrāžas beigām un līdz tam brīdim, kad tās lēmums kļūst galīgs un neapstrīdams saskaņā ar apakšpunktu (e).

(b) Ģenerālsēkretārs apstiprina arbitrāžas komisiju saskaņā ar (2) (d) - (f), kura, iespējams, ir tā pati ekspertu komisija, kas pieņēmusi lēmumu vai rekomendāciju, minētus (4) (d), piedāvāto neizpildīto saistību apjoma noskaidrošanai. Ja vien Hartas Konference nepieņem citu lēmumu, ekspertu komisijas darba kārtības procedūru nosaka saskaņā ar (3) (a).

(c) Arbitrāžas komisija nosaka, vai saistības, ko nepilda Cietusī puse, samērojamas ar nosacījumu neievērošanu no otras Līgumslēdzējpusēs, ja tā, tad - kādā mērā. Netiek izskatīts neizpildīto saistību raksturs, izņemot gadījumus, kad tas nav atdalāms no neizpildīto saistību apjoma.

(d) Arbitrāžas komisija nosūta savu rakstisko ziņojumu cietušai un lēmumu nepildošai Līgumslēdzējpusēm un Sekretariātam 60 dienu laikā pēc komisijas nodibināšanas vai jebkurā citā laikā, par ko savstarpēji vienojušās Līgumslēdzējpusēs. Sekretariāts iesniedz šo pieņēmumu Hartas Konferencei pēc iespējas drīzākā laikā, bet ne vēlāk kā Hartas Konferencē laikā, kas notiek pēc paziņojuma pienākšanas Sekretariātā.

(e) Arbitrāžas lēmums kļūst galīgs un neapstrīdams 30 dienas pēc tā iesniegšanas Hartas Konferencē un jebkādas ierosinātās sankcijas pret nepildošo Līgumslēdzējpusi var tikt atļautas, ja vien 30 dienu laikā Hartas Konference nepieņem citu lēmumu.

(f) Līgumslēdzējpusē, kas aptur savu saistību izpildi attiecībā pret nepildošu Līgumslēdzējpusi, dara visu iespējamo, lai netiktu traucēta citu Līgumslēdzējpušu tirdzniecība.

(7) Katra Līgumslēdzējpusē, gadījumā, ja tā ir arī GATT locekle, var nozīmēt divas personas, kuras, ja viņas to vēlas un ir spējīgas izpildīt ekspertu komisijas funkcijas pēc šī Pielikuma, skaitās ekspertu komisijas sastāvā, nodibinātas strīdu izšķiršanai pēc GATT. Ģenerālsēkretārs ar Hartas konferences atbalstu var nozīmēt ne vairāk kā desmit cilvēkus, kas ir spējīgi un grib darboties komisijās strīdu izšķiršanai saskaņā ar 2. un 4.punktu. Bez tam Hartas konference var pieņemt lēmumu, lai nozīmētu tam pašam mērķim 20 cilvēkus no citām starptautiskajām organizācijām strīdu izšķiršanai. Visu nozīmēto cilvēku vārdi veido strīdu komisijas sastāva sarakstu. Cilvēki tiek izvēlēti tikai, izejot no objektivitātes, uzticības un veselā saprāta kritērijiem, un tiem ir zināšanas un pieredze starptautiskajā tirdzniecībā un enerģētikā, it īpaši pielietojot 29.panta nosacījumus. Veicot jebkādas funkcijas saskaņā ar šo Pielikumu, nozīmētās personas nevar būt saistībā ar Līgumslēdzējpusēm vai saņemt to uzdevumus. Nozīmētās personas veic savus pienākumus piecus gadus ar tiesībām būt atkārtoti nozīmētām, kamēr netiek nozīmēti viņu aizvietoņi. Nozīmētā persona veic savus pienākumus arī pēc savu pilnvaru notecešanas laika tādā apjomā, kas tika noteikts, to nozīmējot saskaņā ar šo Pielikumu. Nozīmētās personas nāves, nespējas darboties vai atstādināšanas gadījumā Ģenerālsēkretāram vai Līgumslēdzējpusēi atkarībā no tā, kas šo personu nozīmējis, ir tiesības uz atlikušo laiku nozīmēt citu personu, pie kam, ja to nozīmē Ģenerālsēkretārs, tas ir jāsaskaņo ar Hartas konferenci.

(8) Neskatoties uz šajā Pielikumā minētajiem nosacījumiem, visā strīda risināšanas gaitā tiek apsveiktas konsultācijas Līgumslēdzējpušu starpā strīda atrisināšanai.

(9) Hartas konference var nozīmēt vai piedāvāt cita veida orgānu vai kārtību jebkuru funkciju veikšanai, kuru veikšana pašlaik uzticēta Sekretariātam un Ģenerālsēkretāram.

12. pielikums B

Formula Hartas izmaksu sadalījumam

(saskaņā ar 37(3))

(1) Līgumslēdzējpušu maksājamās nodevas nosaka Sekretariāts katru gadu atkarībā no to procentuālās iemaksas pēdējā pieejamā Apvienoto Nāciju Regulārā Budžeta aprēķina dokumentā (ņemot vērā papildu informāciju par to Līgumslēdzējpušu teorētiskajām iemaksām, kuras nav ANO locekles).

(2) Iemaksas jāneregulē tā, lai Visu Līgumslēdzējpušu kopējais ieguldījums sastādītu 100 procentus.

13. pielikums PA

Parakstītājvalstu saraksts, kuras nepielietos 45.(3)(b) paragrāfa uzlikto saistību pagaidu piemērošanu

(saskaņā ar 45.(3)(c) paragrāfu)

1. Čehijas Republika
2. Vācija
3. Ungārija
4. Lietuva
5. Polija

14. pielikums T

Līgumslēdzējušu saraksts, kurām piemērojami pārejas perioda nosacījumi

(saskaņā ar 32.(1) paragrāfu)

Līgumslēdzējušu saraksts, kuras ir tiesīgas izmantot piemērošanas atlikšanu -

- Albānija
- Armēnija
- Azerbaidžāņa
- Baltkrievija
- Bulgārija
- Horvātija
- Čehija
- Igaunija
- Gruzija
- Ungārija
- Kazahija
- Kirgīzija
- Krievija
- Latvija
- Lietuva
- Moldova
- Polija
- Rumānija
- Slovākija
- Slovēnija
- Tadžikija
- Turkmēnija

Ukraina

Uzbekija

Nolīguma panti, kuru piemērošanu ir iespējams uz laiku atlikt - 6(2); 6(5); 7(4); 9(1); 10(7); 14(l)(d); 20(3); 22(3)

Lēmumi par Eiropas enerģētikas hartas nolīgumu

(1994. gada 12. decembris)

Eiropas Enerģētikas hartas konference ir pieņēmusi sekojošus lēmumus:

1. Attiecībā uz līgumu vispār

Neatbilstības gadījumā starp 1920. gada 9. februāra Špicbergenas līgumu (Svalbardes līgumu) un Eiropas Enerģētikas hartu līgumam par Špicbergenu ir priekšrocība, nekaitējot Līgumslēdzējpusēs pozīcijām attiecībā pret Svalbardes līgumu. Šādas neatbilstības vai strīda gadījumā par to, vai pastāv šāda neatbilstība, vai par tās pakāpi, Eiropas Enerģētikas hartas 16. pants un V daļa nevar būt piemērojami.

2. Attiecībā uz 10.(7) paragrāfu

Krievijas Federācija drīkst pieprasīt, lai firmas, kurās piesaistīti ārzemnieki, iegūtu likumdošanas apstiprinājumu zemes nomāšanai, kas pieder federācijai, ar nosacījumu, ka Krievijas Federācija bez izņēmumiem garantēs šī nosacījuma piemērošanu investīcijas un citu Līgumslēdzējušu investorus nediskriminējošā veidā.

3. Attiecībā uz 14. paragrāfu*

(1) Termins "pārvietošanas brīvība" 14.(1) paragrāfā neaizkavē Līgumslēdzējpusi (tālāk sauktu par "ierobežoto pusi") piemērot ierobežojumus kapitāla kustībā, kas uzlikti tās vietējiem investoriem ar nosacījumu, ka:

(a) šādi ierobežojumi nemazina 14.(1) paragrāfā minētās citu Līgumslēdzējušu investoru tiesības attiecībā uz viņu investīcijām;

(b) šādi ierobežojumi neietekmē pašreizējo pārvietošanas brīvību;

(c) Līgumslēdzējpusē garantē, ka tās teritorijā attieksme pret citu Līgumslēdzējušu investoriem attiecībā uz pārvietošanas brīvību ir ne mazāk labvēlīga kā pret jebkuras citas Līgumslēdzējpusēs vai jebkuras citas trešās valsts investora investīcijām, piemērojot no visiem gadījumiem vislabvēlīgāko režīmu.

(2) Šis lēmums tiks pakļauts hartas konferences izskatīšanai piecus gadus pēc Nolīguma stāšanās spēkā, bet ne vēlāk par 32(3). paragrāfā minēto datumu.

(3) Neviena Līgumslēdzējpusē nav tiesīga piemērot šādus ierobežojumus, pirms tā nav informējusi par to pagaidu Sekretariātu rakstiskā veidā ne vēlāk par 1995. gada 1. jūliju, paziņojot, ka tā kļūst tiesīga piemērot šos ierobežojumus saskaņā ar šo lēmumu un ka tā ir bijusi bijušās PSRS sastāvdaļa.

(4) Lai izvairītos no pārpratumiem, tiek paskaidrots, ka šis lēmums nemazinās 16. paragrāfā noteiktās Līgumslēdzējpusēs, tās investoru un to investīciju tiesības un pienākumus.

(5) Šā lēmuma konteksta:

"Pašreizējā pārvietošanas brīvība" nozīmē kārtējos maksājumus, kuri saistīti ar preču, pakalpojumu vai personu pārvietošanu un kuri tiek veikti saskaņā ar normālu starptautisko praksi un neiekļauj sevī tekošo rēķinu un kapitāla pārvietošanas kombināciju, kā, piemēram, maksājumu un avansu novilcināšanu ar nolūku apiet ierobežotās puses attiecīgo likumdošanu šajā nozarē.

4. Attiecībā uz 14.(2) paragrāfu

Ņemot vērā 14. paragrāfa nosacījumus un pārējās starptautiskās saistības, nacionālās valūtas nostiprināšanas periodā Rumānija centīsies spert attiecīgos soļus, lai uzlabotu tās rīcības efektivitāti investīciju atskaitījumu

pārvietošanā, un jebkurā gadījumā garantēs šādus pārvietojumus brīvi konvertējamā valūtā bez ierobežojumiem vai aizkavēšanās ilgāk par 6 mēnešiem. Rumānija garantēs, ka attieksme pret citu Līgumslēdzējušu investoru investīcijām Rumānijas teritorijā attiecībā uz pārvietošanas brīvību būs ne mazāk labvēlīga par attieksmi pret jebkuras citas Līgumslēdzējpusēs vai jebkuras trešās valsts investoru investīcijām, piemērojot no visiem gadījumiem vislabvēlīgākos nosacījumus.

5. Attiecībā uz 24.(4)(a) un 25. paragrāfu

Gadījumā, ja Līgumslēdzējuse nav EIA, brīvās tirdzniecības zonas vai muitas savienības locekle, attieksme pret tās investoru 1.(7)(a)(ii) paragrāfa minētajām investīcijām ir vienāda ar attieksmi, ko nosaka EIA, brīvās tirdzniecības zonu, muitas savienību līgumi ar nosacījumu, ka:

- (a) investoram ir reģistrēts birojs, centrālā administrācija vai biznesa pamata vieta Līgumslēdzējpusēs teritorijā, kura ir EIA, brīvās tirdzniecības zonas vai muitas savienības locekle; vai
- (b) gadījumā, ja investoram ir tikai reģistrēts birojs, pastāv arī efektīvas un ilgstošas saistības ar vienas Līgumslēdzējpusēs, kura ir EIA, brīvās tirdzniecības zonas vai muitas savienības locekle, tautsaimniecību.

---

* Šis lēmums ir sastādīts ar nodomu, ka Līgumslēdzējpusēs, kuras domā izmantot to un kuras ir noslēgušas sadraudzības un sadarbības līgumus ar Eiropas Savienību un tās dalībvalstīm, iekļaujot paragrāfu, kas šo līgumu nosacījumus pakļauj hartas Nolīguma nosacījumiem, apmainīsies ar savstarpējās saprašanās vēstulēm, kuras būs juridiski saistošas attiecībā uz šī Nolīguma 16. paragrāfa piemērošanu to starpā saskaņā ar šo lēmumu. Vēstulju apmaiņa tiks pabeigta pienācīgā laikā pirms parakstīšanas.

Paskaidrojums par Eiropas enerģētikas hartu un Nolīgumu

Eiropas Enerģētikas Harta (tālāk tekstā Harta) ir politiska deklarācija (svarīgi nejaukt Hartu un Hartas Nolīgumu).

Hartas ideja radusies no viedokļa, ka sekmīga bijušās PSRS un Centrālās un Austrumeiropas valstu enerģijas resursu un rietumu tehnoloģiju, un finansu iespēju izmantošana spētu paātrināt šo valstu ekonomikas pārkārtošanu un stabilizēt politisko situāciju.

Tā tika parakstīta 1991.gada decembrī Nīderlandē 49 valstu un Eiropas Savienības starpā. Vārds "Eiropas" ir nosacīts, jo parakstītāji ir arī ASV, Japāna, Kanāda un Austrālija. Enerģētikas Hartu parakstījusi arī Latvija.

Hartai ir divi pamatmērķi:

starptautiskās tirdzniecības liberalizācija enerģētikas sektorā;

investīciju piesaistīšana enerģētikas sektorā.

No 1991.gada februāra līdz 1994.gada jūlijam notika pārrunas par Enerģētikas Hartas Nolīguma (tālāk tekstā Nolīguma) izveidošanu un piemērošanu, kas paredzētu likumīgo garantiju nodrošinājumu Līgumslēdzējušu starpā savstarpējos darījumos enerģētikas jomā papildus jau esošajiem:

GATT (Vispārējā Vienošanās par Tarifiem un Tirdzniecību) - sistēma tirdzniecībai ar energomateriāliem un produktiem;

OECD (Ekonomiskās Sadarbības un Attīstības Organizācija) - investīciju likumi, kuri tiek izmantoti attiecībā uz investoriem.

Ir svarīgi saprast Hartas iniciatīvas būtību. Tā nav palīdzības programma un nav arī līdzeklis valdībām, lai plānotu savas enerģētikas nozares attīstību. Tas drīzāk ir līdzeklis, kādā veidā noteikt valdības attiecības ar energorūpniecību, kad pievienošanās Nolīgumam notiek brīvprātīgi, bet, to izdarot, tas kļūst juridiski saistošs valdībām.

Otrs svarīgākais ir tas, ka Nolīgums ir objektīvs attiecībā gan uz Austrumiem gan Rietumiem. Piemēram, Drošības nosacījumu piemērošana attiecināma kā uz Rietumu kompānijām, kas investē Krievijā, gan uz Krievijas kompānijām, kas investē Rietumos.

Pašlaik pārrunu 1.posms par Nolīgumu ir noslēdzies. Ir sasniegts konsenss jautājumā par režīmu attiecībā pret investīcijām pēcinvestīciju periodā.

1994. gada 17.decembrī Lisabonā Nolīgumu parakstīja 42 valstis un ES, to skaitā arī Latvija.

1995.gada 1.janvārī ir sācies pārrunu 2.posms, kura laikā tiks izstrādāts Papildu Nolīgums (*Supplementary Treaty*) par režīmu attiecībā pret investīcijām pirmsinvestīciju periodā.

Esošā Nolīguma tekstu, kas tiek piedāvāts ratifikācijai, ir akceptējusi Eiropas Enerģētikas Hartas Konference un tas nav maināms.

Pievēršoties Nolīguma saturam, svarīgi jautājumi ir investīcijas un tirdzniecība.

Investīciju veikšanai tiek piemēroti OECD nosacījumi, ko izveidojušas un savstarpēji pielieto Rietumvalstis, bet Nolīgumā, atšķirībā no OECD nolikuma, tie ir juridiski saistoši.

Veiksmīga vienošanās nacionālā režīma piemērošanā Nolīgumā parāda priekšrocības, ko sniedz vienošanās par investīciju noteikumiem vienas nozares ietvaros, nevis pilnībā visā ekonomikā.

Hartas iniciatīvas nozīmība savā būtībā iet ārpus enerģētikas jomas. Nodrošinot investīcijas un tirdzniecību energosektorā, Nolīgums uzlabos apgādi un stabilitāti Eiropas un pasaules tirgū kopumā un, papildus veicot tehnoloģiju nodošanu, sekmēs vides apstākļu uzlabošanu.

Sekojošais ir īss pārskats par galvenajiem Nolīguma punktiem:

- pieejamība enerģētikas resursiem

Tiek nodrošinātas parakstītājvalstu suverēnās tiesības, kas ietver sevī tiesības noteikt tos ģeogrāfiskos rajonus, kuros veicami izpētes un attīstības darbi. Parakstītājvalstīm jānodrošina, ka pieejamību enerģētisko resursu rezervēm regulē skaidri un nediskriminējoši likumi, arī investoriem no citām Līgumslēdzējpusēm.

- pieejamība tirgum

Nolīgumā tiek izmantoti GAAT nosacījumi.

- konkurence

Līgumslēdzējpusēm jānodrošina taisnīga konkurence ārzemju investoru un vietējo firmu starpā. Ir noteikta paziņošanas procedūra gadījumā, ja Līgumslēdzējpusē uzskata, ka tiek izvērstā īpaša antikonkurences darbība.

- tranzīts

Nolīgums nosaka labvēlīgu apstākļu radīšanu Līgumslēdzējpušu teritorijās enerģētisko produktu un materiālu tranzītam. Paredz atklātību tarifu izmaiņās. Nosaka procedūru strīdu risināšanas gadījumos.

- investīciju sekmēšana un aizsardzība

Nolīgums paredz visām Līgumslēdzējpusēm nodrošināt stabilus un līdzvērtīgus apstākļus investoriem un nodrošināt šo investīciju un no tās iegūtās peļņas aizsardzību.

- pārejas nosacījumi

Valstīm, kas bijušas PSRS sastāvā, piemērojams pārejas periods Nolīguma nosacījumu pielietošanā līdz 2001.gada 1.janvārim, attiecīgi par to informējot Hartas Sekretariātu Nolīgumā noteiktajā kārtībā, jautājumos par:

apstākļu radīšanu kapitāla piesaistīšanai;

attieksmi pret investīcijām;

pārvedumu garantijām;

"caurspīdīgumu" likumdošanā;

attieksmi pret valsts vai privileģētu uzņēmumu darbību.

Latvijai pārejas nosacījumi nav piemērojami, jo netika savlaicīgi iesniegti priekšlikumi.

- izņēmumi

Nolīgums pieļauj virkni svarīgu izņēmumu nosacījumu pielietojumā jautājumos, kas skar investīcijas un tranzītu, ņemot vērā valsts drošības intereses. Latvija iesniegusi izņēmumus, ko nosaka likums "Par ārvalstu investīcijām Latvijā".

- vides aizsardzības aspekti

Savā politikā un darbībā Līgumslēdzējpusē vienojas, ka piesārņotājiem tām piederošajās teritorijās principā būtu jāsedz izdevumi, kas radušies sakarā ar piesārņojumu, ieskaitot pārrobežu piesārņojumu.